

ESSOMO 9

OMULIMO GWA YESU

9.1 OBUWANGUZI BWA KRISTO

Essomo eriwedde liraze engeri Kristo gye yalina obuzaalirana bw'abantu nga ffe era yakemebwa nga ffe bwe tukemebwa. Enjawulo wakati waffe naye eri nti ye ekibi yakiwangulira ddala; nga wadde yalina obuzaalirana nga ffe, bulijjo yayolesanga enneyisa eteriko kunenyezebwa kwonna. Ekyewunyisa nga kino naffe kyanditugumiza nga bwe tweyongera n'okusiima. Essira ku nneyisa ya Kristo etaliko kunnenyezebwa liddibwamu emirundi mingi mu Ndagaano Empya.

- “Yakemebwa mu byonna nga ffe, kyokka n’atakola kibi” (Beb. 4:15).
- “Ataamanya kibi “ne mu ye temuli kibi” (2 Kol. 5:21; 1 Yok. 3:5).
- “Ataakola kibi, newakubadde obukusa tebwalabika mu kamwa ke” (1 Peet. 2:22).
- “Omutukuvu ataliiko kabi, ataliiko bbala, ayayawulibwa eri abo abalina ekibi” (Beb. 7:26).

Ebyawandikibwa mu Njiri biraga engeri bantu banne gye bategeera obulungi bwe nga buva ku nneyisa ye, eyeyolekera mu bigambo ne mu bikolwa bye. Kino omukazi wa Pilaato yakimanya bwe yayogera nti: “Omuntu oyo talina musango” (Mt. 27:19), atasaanye ku kolebwako kabi; Omumbowa Omuroma eyatunuulira ngeri Kristo gye yalimu ku mu salaaba yagamba nti, “Ddala ono abadde muntu mulungi” (Luk. 23:47). Emabega mu bulamu bwe, Yesu yasomooza Abayudaaya n’ekibuuzo nti: ‘Ani ku mmwe annumuriza ekibi?’ (Yok. 8:46). Tewali yenna yaddamu kibuuze kino.

Ku lw’obuwanguzi olw’obulungi bwe mu buli engeri yonna, Yesu Omunazareti yaweebwa ekitiibwa ekisinga eky’abamalayika (Beb. 1:3-5). Yaweebwa erinnya erisinga ag’abamalayika (Baf. 2:8). “Erinnya lye aliyitibwa wa kitalo, muwi wa magezi [1 Bas. 22:20]” (Is. 9:6). Kikakafu nga Yesu teyagulumizibwa nga tannazalibwa era nga tannafa; endowooza nti yali yagulumizibwa dda bwatyo kiba kiggyawo kino.

Olw'obulungi bwe nneyisa ye, Yesu yayolesa Katonda mu mubiri (Tim. 3:16); kubanga yeyisiza ddala nga Katonda bwe yandikoze singa Katonda ye yaliwo awo. N'olw'ekyo Kristo yali ndabirwamu yennyini eri Katonda.- “kifaananyi kya Katonda atalabika” (Bak. 1:15). Olwa kino, tewali bwetaavu bw'abantu abafa okulaba Katonda. Nga Yesu yennyini bwe yannyonyola nti: “Alaba ku nze, ng'alabye ku Kitange, kiki ekikwogeza ggwe nti tulage kitaffe?” (Yok. 14:9). Essira Iya Baibuli ly'eddinganamu liri: Katonda kitaffe yayolesebwa mu Yesu Kristo omwana we (2 Kol. 5:19; Yok. 14:10; Bik. 2:22). Abakkiririza mu bassatu basomesa nti omwana yeyolesebwa mu Yesu, naye Baibuli esomesa nti Katonda yali mu Yesu. ekigambo ne kifuuka omuntu (Yok, 1:14), so si muntu kufuuka ekigambo; kyokka kitegeerekeka nga enjigiriza y'obulimba eya abasatu yakyaaka nnyo.

Olw'okuba tuli mu nsi y'ekibi, ate nga naffe bennyini tuzaalibwa mu kibi, kituberera kizibu okusiima n'okumanyira ddala obunene bwa Kristo ku by'omwoyo n'obukulu bwe ku nsonga eno; nti omuntu eyali nga ffe ayolesa atya obutukuvu bwa Katonda mu nneyisa ye. Kino kyetagisa okukkiriza kunene so si kukkiriza bukkiriza ndowooza y'abasomesa eddiini abagamba nti Kristo yali Katonda.

Kristo yawaayo obulamu bwe obutaliiko kyakunenyezebwa nga ekirabo gye tuli kyeyagalire; yayolesa okwagala kwe eri ffe ng'afa “olw'ebibi byaffe”(1 Kol.15:3), ng'amanyi nti ng'ayita mu kufa kwe, yali waktufuunira okulokolebwa okw'oluberera okutuja mu bibi n'okufa (Bef.5:2,25; Kub. 1:5; Bag. 2:20). Olw'okuba nga Yesu yali mutuukirivu mu nneyisa ye yasobola okuwangula ekyo ekiva mu kwonoona ng'afuuka omuntu eyasooka okuyimusibwa mu bafu era naaweebwa obulamu obutafa. N'olw'ekyo abo bonna abafuuka nga ye nga bayita mu kubatizibwa era ne bagoberera ngeri y'obulamu nga Kristo bwe yali baba n'essubi ly'erimu ery'okuzuukira n'emperea.

Mu kino mwe muli obukulu bw'ekitiibwa ky'okuzuukira kwa Yesu. Kino kye “ekikkirizisa” nga tulizuukizibwa ne tusalirwa omusango (Bik. 17:31), era bwe kiba mazima twali nga ye, tuligabana ku mpeera ye ey'obulamu obutaffa, “nga tumanyi (n'obuggumu) ng'oyo eyazuukiza Mukama waffe Yesu era naffe alituzuukiza wamu ne Yesu”(2 Kol. 4:14; 1 Kol. 6:14; Bar. 6:23). Nga bwe tuli abonoonyi okufa kw'oluberera kitugwanira (Bar. 6:23). Ate nga, olw'obulamu bwa Yesu obutukuvu, okugondera okufa n'okuzuukira, Katonda atuweera ddala ekirabo eky'obulamu obutaggwaawo, ng'asinziira ku nkola ze zonna.

Okusangulawo ebyo byonna ebiva mu kwonoona kwaffe, Katonda “atubalira obutuukirivu” (Bar.4:6) ng'ayita mu kukkiriza kwaffe mu ebyo ye byeyasuubiza eri obulokozi. Tumanyi nga ekibi kireta okufa, n'olw'ekyo bwe tuba mazima tukkiriza nga Katonda alitulokola okivaamu, tuba tuteekwa okukkiriza nti Katonda alitubalira ng'abalina obutuukirivu, newakubadde nga tetuli batuukirivu. Kristo teyaliko kya kunenyezebwa; kale bwe tutyo naffe bwe tubeerera ddala mu Kristo, Katonda ayinza okutubalira ng'abatuukirivu; newakubadde nga tetuli batuukirivu. Katonda yafula Yesu “okuba ekibi ku lwaffe”; oyo atamanya kibi; ffe tulyoke tufuune obutuukirivu bwa Katonda mu ye” (2 Kol. 5:21), kwe kugamba okuba mu Kristo okuyita mu kubatizibwa, era n'okuba n'obulamu nga obwa Kristo. Bwe kityo eri abo bonna “abali mu Kristo”, yafuuka...butuukirivu, n'okutuukuzibwa gye tuli...” (1 Kol. 1:30,31); n'olw'ekyo olunnyiriri luno wammanga lutugumya okutenderezanga Yesu olw'ebyo ebintu ebikulu bye yatukako, “kubanga mu Njiri obutuukirivu bwa Katonda bubikkulibwa, obuva mu kukkiriza” (Bar. 1:17).

Bino byonna byasoboka okuyita mu kuzuukira kwa Yesu. Ye yali “ebibala ebibereberye” ku makungula ag'abo abalifulibwa abatafa nga bayita mu ebyo Kristo bye yafuna (1 Kol. 15:20); “omubereberye” mu nnyumba y'eby'omwoyo abaliweebwa Obutonde bwa Katonda (Kol. 1:18 geraageranya ne Bef. 3:15). N'olw'ekyo okuzuukira kwa Yesu kwasobozesa abo bonna abakkiririza mu Kristo okubalirwa obutuukirivu, kuba babikibwa n'obutuukirivu bwe. “Kristo yaweebwayo olw'ebyonoono byaffe n'azuukira olw'okutuweesa obutuukirivu” (Bar. 4:25).

Kyeataga okulowooza n'okufumitiiriza okuba n'obukkiriza mu bintu bino okukumatizibwa nga ddala tusobola okubalirwa Katonda ng'abatuukirivu. Kristo asobola okutuwaayo wa mu ntebe y'omusango nga “tetuliiko bulema mu maaso g'ekitiibwa kye”, 'abataliiko kamogo wadde omusango mu maaso ga Katonda' (Yuda 24; Bak 1:22 geraageranya ne Bef. 5:27). Naye olw'okuba nga tuli bantu abonoonyi era abanafu mu by'omwoyo, kyetagisa obugumu mu kukkiriza okuyinza okukkiririza ddala mu kino. Okuyimusa emikono gyaffe mu nkungaana ennene oba okukwata ebyo byokka bye tukkiririzamu tebikwatagana na kukkiriza kwa ngeri eno. Okutegeera bulungi okuzuukira kwa Kristo kye kyandisaanye okutuzaamu amaanyi mu kukkiriza kwaffe; “Katonda eyamuzuukiza mu bafu . . . okukkiriza kwammwe n'okusuubira biryoke bibeerenga mu Katonda' (1 peet. 1:21).

Kiri eky'okubatizibwa bulungi mu Kristo, ekitusobozesa okuba “mu Kristo” era n'olw'ekyo ne tubikibwa n'obutuukirivu bwe. Olw'okubatizibwa twegatta wamu mu kufa n'okuzuukira kwa Kristo (Bar. 6:3-5), nga ebyo mwe twayita okununulibwa mu bibi byaffe, n'olw'okutuweesa obutuukirivu (Bar. 4:25).

Ebintu bino ebyewunyisa bye tulowoozezako mu kitundu kino tetusobola kubitegeera okujjako nga tumaze okubatizibwa. Nga tubatizibwa tutabaganya obulamu bwaffe n'omusaayi gwa Kristo ogwayiibwa ku musalaba; abakkiriza banaaza “ebyambalo byabwe ne (babifula) ebyeru mu musaayi ogw'omwana gw'endiga” (Kub. 7:14). Mu lulimi olw'olugero, bambazibwa ebyambalo ebyeru, ekitegeeza obutuukirivu bwa Kristo obw'ababalirwako (Kub. 19:8). Naye ate kyangu nnyo okuddugaza ebyambalo bino olw'obutali butuukirivu bwaffe (Yuda 23.); bwe tukola kino ate nga twamala okubatizibwa, tusaana okusaba Katonda okusonyiyibwa nga tuyita mu Kristo.

Bwe tumala okubatizibwa ekiddiko kiba kukola nnyo n'amaanyi tusobole okusigala mu kifo eky'ekitibwa kye twayingiramu. Okwekebera mu mitima gyaffe, n'okwegayirira, ate n'okusaba okusonyiyibwa, bino byetagisa okukola bulijjo. Kino bwe tukikola mu bwetoowaaze tuba n'esuubi buli lunaku nti, olw'okuba twabikibwa n'obutuukirivu bwa Kristo, mazima tulibeera mu bwakabaka bwa Katonda. Tuteekwa okunoonya okusangibwa nga tuli abo abagonderanga ebyo Katonda byayagala mu kiseera kyaffe eky'okufa oba mu kiseera Kristo waliddira, “Nga ssirina butuukirivu bwange . . . wabula obutuukirivu obuliwo olw'okikiriza Kristo, obuva eri Katonda mu kukkiriza” (Baf. 3:9).

Okudinganamu kw'essira ku bukkiriza obutubalirwa obutuukirivu, kiraga nga tewali ngeri yonna gyetusobola kufuna bulokozi lwa bikolwa byaffe; obulokozi buliwo lwa kisa; “kubanga mwalokoka lwa kisa lwa kukkiriza; so tekyava gye muli; kye kirabo kya Katonda tekwa mu bikolwa” (Bef. 2:8,9). Nga ekisa n'obutuukirivu bwe biri “ebirabo” (Bar, 5:17), so n'obulokozi bwe butyo nabwo.

Kale ffe okwagala okukola obulungi bwonna ng'abakkiriza, kyandibadde okusiima ebyo Katonda bye yatukolera okutubalira obutuukirivu ng'ayita mu Kristo, era n'atuwa ekkubo ery'obulokozi. Kiba kya kabi nnyo okugamba nti tulirokolebwa ku lwa bikolwa byaffe. Te tulifuna buwanguzi eri bulokozi bwe tuba nga bwe tuti bwe tulowooza; obulokozi kirabo bulabo kye tutasobola kukolerera, okuddamu n'okwagala kwaffe eri obulokozi nga ku kino

kwe tutaadde n'ebikolwa byaffe eby'okusiima. Okukkiriza okw'amazima kwe kuzaala ebikolwa nga ekintu ekitasobola kwewalwa (Yakobo. 2:17).

9.2 OMUSAAYI GWA KRISTO

Kyogerwako emirundi mingi mu Ndagaano Empya nti obutuukirivu n'obulokozi gye tuli biyita mu musaayi gwa Yesu (Eby'okulabirako 1 Yok. 1:7; Kub. 5:9; 12:11; Bar. 5:9). Okusiima obukulu bw'omusaayi gwa Kristo, tuteekwa okutegeera nga tteeka lya Baibuli nti "obulamu bw'ekyo kyonna ekirina omubiri, buba mu musaayi . . . kubanga obulamu bwakyo gwe musaayi gwakyo" (Leev. 17:14). Omubiri tegusobola kubawo awatali musaayi; kale omusaayi kabonero ka bulamu. Kino kinnyonnyola obulungi bw'ebigambo bya Kristo nti; "Bwe mutalya mubiri gwa mwana wa muntu era ne munywa omusaayi gwe, temulina bulamu mu mmwe (Yok. 6:53).

Ekibi kireta okufa (Bar. 6:23), kwe kugamba okuyiwa kw'omusaayi, ogwo obulamu mwe butambulira. Olw'ensonga eno Abayisiraeri bali nga basuubirwa okuyiwa omusaayi buli lwe bayoonanga, okujjusibwa bulijjo nti ekibi kireta okufa . "Mu mateeka (aga Musa) kubulako katono ebintu byonna okunaazibwa omusaayi, era awataba kuyiwa musaayi tewabaawo kusonyiyibwa" (Beb. 9:22). Olwa kino Adamu ne Kaawa okwebikirira amalagala g'emiti kyali tekikirizibwa, era mu kifo kyaggo, Katonda yatta akaliga abawe amaliba basobole okubiika ekibi kyabwe (Lub. 3:7,21). Mu ngeri nga eno, ekiweebwayo kya Abiri eky'ensolo kyasimibwa mu kifo ky'ebyo ebibaala by'ettaka ebyaweebwayo Kayini, kubanga Abiri yakimanya nti awatali kuyiwa musaayi, tewayinza kubawo kusonyiyisa kwa bibi, era n'okukirizibwa okutuukirira Katonda (Lub. 4:3-5). Teyakoma ku kya kusiima kyokka, yalina obukkiriza mu musaayi oggwo, era ku lw'ekyo Katonda yakkiriza ssaddaaka ye (Beb. 11:4).

Ebintu bino ebyaliwo byali bisonze ku bukulu bw'omugaso ogw'omusaayi gwa Yesu. Mu ngeri ey'enjawulo, kino kyali kisikiirize ky'ebyo ebyaliwo mu bbaga y'okuyitako, eyo abantu ba Katonda mwe bamansirizisa omusaayi gw'omwana gw'endiga ku milyango gy'enju zaabwe basobole okulokolebwa mu kufa. Omusaayi guno gwali gusonze ku ggwa Yesu, mwe tuteekwa okubiika ebibi byaffe. Mu kiseera, nga Kristo tannabawo, okusenziira ku teeka lya Katonda ng'ayita mu Musa, Abayudaaya balinanga okuwaayo ssaddaaka ey'ensolo ku lw'ebibi byabwe. Wabula okuyiwa omusaayi ogw'ensolo kuno kwali nga

kufunamu kya kuyiga. Ekibi kibonerezbwa na kufa (Bar. 6:23); kyali nga kizibu nti omuntu atte ensolo awo nno alyoke akkirizibwe eri Katonda mu kifo ky'omuntu oyo yennyini. Ensolo gye yattanga yali terina kyemanyi ku bulungi oba obubi; yali tesobola kukyikirira ddala muntu oyo yennyini; "kubanga tekiyinzika omusaayi ogw'ente ennume n'embuzi okugyako ebibi" (Beb. 10:4).

N'olw'ekyo ekibuuzo kibalukawo nti: Lwaki Abayudaaya battanga ensolo nga bonoonye? Pawulo mu bufunze addamu ekibuuzo kino mu Bag. 3:24 nti: "Bwe kityo amateeka yali mutwazi waffe eri Kristo". Ebyo ebisolo bye battanga ng'akiweebwayo eri ebibi byabwe, byalina okuba nga tebiriko bulema (Kuva.12:5; Leev.1:3,10, n'endala). Bino byonna byali bisonze ku Kristo, "ng'omwana gw'endiga ogutaliiko bulema n'ewakubadde ebbala"(1Peet.1:19). N'olw'ekyo omusaayi ogw'ensolo ezo gwali gukyikirira guli, oggwa Kristo. Ebisolo ebyo byakirizibwanga nga ekiweebwayo eri ebibi kubanga byali bisonze ku ssaddaaka ya Kristo eteriko bbala, eyo Katonda gye yali amanyi nti agenda kukola. N'olw'ensonga eno, Katonda yasonyiwa ebibi by'abo abaliwo nga Kristo tannabaawo. Okufa kwe kwali "Olw'okununula mu byonoono eby'omu ndagaano ey'olubereberye (Beb. 9:15), kwe kugamba etteeka lya Musa (Beb. 8:5-9). Ebyo byonna ebyawebwangayo nga etteeka lino we liri byali bisonze ku Kristo oyo "eyewaayo yennyini olw'okugyawo ekibi;" (Beb. 9:26;13:11, 12; Bar. 8:3 geraageranya ne 2 Kol. 5:21).

Tunnyonnyodde mu ssomo 7.3 engeri Endagaano Enkadde yonna; naye okusingira ddala etteeka lya Musa, bwe yali esoonze ku kujja kwa Kristo. Okusenziira ku mateeka ago, engeri yokka ey'okutukiriramu Katonda kwali kuyita mu Kabona Omukulu; oyo ye yali omutabaganya w'abantu ne Katonda mu Ndagaano Enkadde nga era Kristo bwali mu Ndagaano Empya (Beb. 9:15) ". . . kubanga amateeka galonda abantu okuba bakabona abasinga obukulu, abalina abunafu; naye ekigambo eky'ekirayiro, ekyaddirira amateeka, kyalonda omwana, eyatuukirizibwa okutuusa emirembe gyonna" (Beb. 7:28). Olw'okuba nga abasajja abo nabo bali bonoonyi, kyali kizibu okufunisiza abantu okusonyiyibwa okwa ddala. Ebisolo bye bassaddaaka nga byali tebikyikirira ddala muntu yennyini. Ekyali kyetagisa yali muntu oyo ataliiko kamogo, mu kifo ky'omuntu omwonoonyi mu buli ngeri yonna, eyali asobola okuba ssaddaaka ekirizibwa eri ebibi abantu basobole okuganyulwamu nga begattira wamu ne ssaddaaka eyo. Mu ngeri y'emu, oyo Kabona asinga Obukulu, asobola okulumirwa awamu n'abantu be yali awolereza yali yetagisa, kuba naye yakemebwa nga bo (Beb. 2:14-18).

Yesu ye yekka atuukiriza ekyataagisa kino obulungi – “Kubanga Kabona asinga obukulu afaanana bwaaty ye yatusaanira. Omutukuvu ataliiko bbala, eyayawulibwa eri abo abalina ebibi” (Beb. 7:26). Atetagisa kuwangayo ssaddaaka buli lunaku ku lw’ebibi bye, era atakyaddamu kufa nate (Beb. 7:23,27). Kale okusenziira ku bino, ekyawandiikibwa kyogera ku Kristo nga Kabona; “Era kyava ayinza okulokolera ddala abajja eri Katonda ku bubwe, kubanga abeera mulamu ennaku zonna okubawolerezanga” (Beb. 7:25). Olw’okuba yalna obuzaalirana bw’abantu, Kristo, nga Kabona waffe omukulu, “ayinza okukwata empola abatamanyi, n’abakyamyeye, kubanga naye yennyini yeetooloddwa obunafu” (Heb. 5:2). Kinno kitujjukiza ebyayogeddwa ku Kristo nti; “era naye yennyini bwaty” yagatta omusaayi n’omubiri (Beb. 2:14).

Nga bakabona abakulu Abayudaaya bwe bawangayo essala eri Katonda ku lw’abantu be, Isireari, ne Kristo bw’aty ye Kabona eri Isireari mu mwoyo yekka – abo ababatizibwa mu Kristo, olw’okutegeera Enjiri ey’amazima. Ye “Kabona omukulu afuga ennyumba ya Katonda” (Beb. 10:21), eyakolebwa abo abazaalibwa omulundi ogw’okubiri ku lw’okubatizibwa (1 Peet. 2:2-5) abalina okusuubira okw’amazima ge Njiri (Beb. 3:6). N’olw’ekyo okusiima n’okutegeera ebirungi ebiri mu bwa Kabona bwa Kristo bisaana okutugumya tubatizibwe mu ye; kubanga tuteekwa okuyingira mu “nnyumba” ye oba eb’ennyumba ye bwaba nga wakuba Kabona waffe Omukulu.

Bwe tumala okubatizibwa mu Kristo, tusaana okwagala omukisa ogw’okukozesa obwa Kabona bwa Kristo; ddala tulina obuvunanyizibwa ku nsonga eno mwe tuteekwa okunywerera. “Kale mu oyo tuweeyo eri Katonda bulijjo ssaddaaka ey’ettendo “ (Beb. 13:15). Enteekateeka ya Katonda ey’okutuwa Kristo nga Kabona, yali nti tumuwe ettendo, kale tulina okutuukirira Katonda nga tuyita mu Kristo buli kiseera olw’okumuweesa (Katonda) ekitiibwa. Beb. 10:21-25 ziwa olukalala olw’obuvunanyizibwa obungi bwe tulina olw’okuba ne Kristo nga Kabona waffe omukulu: “Tulina Kabona omukulu ow’ennyumba ya Katonda.

- Tusemberere Katonda n’omutima ogujjudde essubi ly’okukkiriza, emitima gyaffe gimansirwako okuggyamu omwoyo omubi, ne mibiri gyaffe ginaazibwa n’amazzi amalungi”. Okutegeera Kristo nga Kabona kitegeeza nti tulina okubatiziibwa mu ye (emibiri gyaffe ginaazibwa”), era tetulekanga myoyo mibi kuba mu ndowooza zaffe.

Bwe tuba nga tukkiririza mu Kristo ng'omutango, tufuulibwa bamu ne Katonda olwa ssaddaaka ye.

- Tunyweze okwatulanga essubi lyaffe obutasagaasagana". Tulemenga okuggwa okuva ku biyigirizibwa eby'amazima ebyatuletera okutegeera obwakabona bwa Kristo.
- Era tulwoozenga fekka na fekka okukubirizanga obutalekanga kukungaana wamu ng'a balala bwe beyisa". Tusaana okubeeranga mu bumu nga twagalana nabo abategeera era abagannyulwa mu bwakabaka bwa Yesu, naddala nga tukungaana wamu mu kusembera, mwe tujjukirira ssaddaaka ya Kristo (laba **ekitundu 11:3.5**).

Okumanya n'okusiima ebintu bino kisaana okutujuzisa obwetoowaaze n'obuvumu nti ddala tulituuka ku kulokolebwa, singa tubatizibwa era ne tunywerera mu Kristo, (kale tusembereranga n'obuvumu eri entebe ey'ekisa, tulyoke tuweebwe okusaasirwa, era tufune ekisa olw'okubeerwa bwe tukwetaaga"(Beb 4:16).

Obukkiriza Mu Kukola 15:

Kristo Yafa Ku Lwange: Kale Kiki Kyensaanye okukola ?

OKUSUMULULWA EKIBI

Era nange nteekwa okuleka byonna, nga nfuba nnyo okukola kino, olw'ekywunyisa ky'ekitiibwa ek'yokumanya omusajja eyafa ku lwange n'ansobozesa obulokozi obunene bwe butyo. Yafa n'azuukira olwo nno asobole okubeera Mukama eri abantu be (Bar. 14:9); bwe tuba tukkiririza mu kuzuukira kwe era ne mu kuba nga Mukama, alina okuba Mukama w'obulamu bwaffe, Mukama wabuli kiroowo ky'omu mitima gyaffe. Tukyali mu bibi byaffe, bwe kiba nga Kristo teyazuukira (1 Kol. 15:17). Naye kaakano yazuukira, era n'olw'ekyo tetukyafugibwa na bunafu bwa mpisa zaffe mbi. Olw'okuba nga okubatizibwa kwa tugatta wamu n'okuzuukira kwe, tetukyali mu bibi byaffe (Bak. 2:13). N'olw'ekyo omukkiriza eyabatizibwa "tali ayongera kwonoona" bwe kiba nga ddala ategeera era akkiririza mu kino (Bar. 6:1 era n'amakulu gaakyo). Ekyaffe bwe bulamu bwe eddembe naye kuba ye yali ate era akyali omukyikirira [wekkanye nti akyatukikirira kati, mu ddembe lye n'obulamu obutaggaawo, okwenkana nga bwe yakola ne mu kufa kwe].

Twafa era n'etuzuukira naye, bwe tuba tukkiririza ddala mu kutukyikirira kwe era ne mu kwegattira awamu naye, olwo nno eddembe lye okuva mu kibi era n'obuwanguzi biba

byaffe; ng'omuntu omuwoolezi w'omusaayi bwe yalina nga okulaba okufa kwa Kabona omukulu nga okukyikirira okufa kwe yennyini, era n'amala ateebwa okuva mu kibuga eky'okuddukirangamu (Kubal.35:32,33). N'olwekyo tuteekwa okuleka okwonoona, okuleka emikwano emibi ate tufubenga mu mulimo ne Mukama waffe eyazuukira (1 Kol. 15:34,58). Okufa kwa Mukama kwa mbeera yakukyikirira ekitegeeza nti twasuubiza okubaawo mu kukomererwa kwe yennyini nga bwe tusobola; okuba n'ekifaananyi ku kukomererwa nga okuliwo kati, okutuuka ku ddaala ly'okumanya nga kino tetwandisobodde ku kiyitamu, n'okutegerera ddala mu kwewunya n'okusiima obulokozi bw'omusalaba. “. . . ng'omu bwe yabafiirira, bonna kyebaava bafa; naye yafiirira bonna, abalamu nate balemenga okufa bokka ku bwabwe, wabula ku bw'oyo eyabafiirira n'azuukira” (2 Kol. 5:14,15). Fred Barling yagamba bwati: “Okumanya nga omu yetaba mu ssaddaaka y'okufa okwa Yesu, okusenziira ku bikwogerako nga okw'okukyikirira, kwe kulaba omu ng'awaddeyo obulamu bwe nga ssaddaaka, eri okuyimusa omusalaba mu bulamu bwe nate”.

Ago g'emaanyi ga ddala, okubaawo nga w'abatizibwa era n'obukkiriza bye twafuuna olw'eddembe okuva mukibi. Bwe tuba nga ddala twafa ate ne tuzuukira ne Mukama, tulina okufiisa ebitundu byaffe ebiri ku nsi (Bak. 2:20; 3:1). Eno y'ensonga lwaki Pawulo yagamba nti obukakafu obunene obulaga nga Kristo yazuukira mu bafu yali enkyuka y'enneyisa ye (Bik. 26:8-32). Ganno ge gaali “amaanyi g'okuzuukira kwe”; era ge gaakolera ne mu ffe. Okufa n'okuzuukira kwa Yesu Omunazareti si mazima buzima gye tuli; singa tuukkiriza ddala, mu ggo mwe muli amaanyi gonna ag'okukyusibwa.

OKUKKIRIZA OKW'AMAZIMA

Mu kyasa ekyasooka kumpi buli omu yali akkiriza mu Katonda. Batono nnyo abali tebakkiriza mu Katonda. Na bwe kityo ebigambo ebyayogerwa nga ebiri mu 1 Peet. 1:21: “ffe nga tuyita mu ye (Yesu) tuli bakkiriza mu Katonda” kubanga Katonda yamuzuukiza mu bafu. Okuzuukira kwa Mukama kutwongeramu okukkiriza mu Kitaffe okutuuka ne ku kuba nti oyo yenna alina obukkiriza mu 'Katonda' kyokka nga tebwesigama ku kuzuukira okwa Yesu ddala abataabalibwa nga omukkiriza mu Katonda.

OKUBUULIRA

Mu 1 Kol. 15 Pawulo awa olukalala lw'ebyo ekumi ebiva ku kulema okukkiriza nga Kristo yazuukira. Ebimu ku byo kwe kuba nga tewaali nsonga yonna yeetagisa kubuulira Njiri bwe kiba nga Kristo teyazuukira. Esigala nga nsonga nti olw'okuba nga Yesu yazuukira

kyakukoopa obutebalirira n'okuwaayo bulamu bwaffe, emirundi n'emirundi, mu maanyi gaffe gonna eri okubuulira amawulire amalungi ag'eddembe ery'okuva mu kibi eri abalala.

OKUWEEREZA ABALALA

Ekyewunno ky'okuzuukira kirina okukyusiza ddala endowooza zaffe ku ngeri gyetusabamu ebintu, Mukama gyeyayigiriza mu Yok. 16:23,26. “Ne ku lunaku luli [olw'okuwunagana ku kuzuukira kwa Mukama Yesu] temulibaako kye munsaba . . . buli kye mulisaba Kitange, alikibawa. . . mulisaba mu linnya lyanze . . . “. Tuligamba ki ku kwogera kuno kwonna okw'okusaba n'obutasaba, ku 'lunaku' lwa Mukama Yesu eyazuukizibwa? Ku lwange bino mbijamu kino: olw'ekyewunno kya Yesu eky'okuzuukira, tetwaliwulidde muli kwagala kusaba kintu kyonna nga kyaffe ku bwaffe. Ekirabo ky'eddembe okuva mu bibi kimala. Oba nga Katonda yatuwa omwana we era n'amuzuukiza okuva mu bafu, tulina okuweereza ku bwerere, awatali kusaba kyonna mu bulamu buno; so nga ate, ekyewunno mu byewunnya, bwe tumusaba, mu linnya lye, tulibifuna. Naye tuteekwa okubuuza oba nga amakulu era n'ekyewunno olw'amazima eri okuzuukira kwa Mukama birina kyebitukyusizako. . . ?

OBUGABI

Mu kukitwala empolampola, obumanyirivu bw'okufa kwe gye tuli kusaana okututuusa mu kubeera ab'omwoyo omugabi mu buli ngeri yonna. Pawulo bwe yasaba Abakkorinto okuwaayo obuyambi bwa sente eri ab'oluganda abanaku, yali anoonya kusikiriza Bakkorinto na kifaananyi kya Kristo eyakomererwa. “Kubanga mutegeera ekisa kya Mukama waffe Yesu Kristo, nti bwe yali omugagga, naye nafuuka omwavu ku lwammwe, obwavu bwe bulyoke bubagaggawaze mmwe” (1 Kol.2:8). Okusenziira ku kino, tetusaanye kuba bagabi olwe ebintu ebingi bye tuba tulina; tulina okufuuka abavu b'okugaba. Kino si kyogera kutegeeza nti tusaana okutuuka awo nga tetukyalina bantu bagagga mu ffe-kirambulukufu nga kino si kye kifaananyi kye embeera y'ekkanisa mu kitundu 1 Tim. 6. Wabula ekifaananyi ky'omwavu kye tulina okubaamu. Okugaba kwa Mukama waffe tezaali sente; kwali eby'obuntu era n'eby'omwoyo. Pawulo yagamba ku ebyo tugatteko ebintu, era mu ngeri y'emu tulina okwanukula ab'oluganda abaavu mu bintu oba abaavu mu by'omwoyo okutusingako. Ensulo y'ebikolwa byaffe kwe “kwagala kwa Kristo” (2 Kol. 5:14).

OKUBAAWO NGA KRISTO

Olw'ekisa kya Katonda, Mukama waffe yalegga ku kufa kwa buli muntu nga omukyikirira waffe. Mu kufa kwe yalaba ekikulu mu kulwanagana kw'obulamu n'okufa kwa buli muntu. Olw'amazima nti Mukama waffe yakikola ku lwaffe kitegeeza naffe tuddamu eri ye. "Kubanga mwaweebwa lwa Kristo si kumukkiriza kwokka, era naye n'okubonaabonanga ku lulwe" (Baf. 1:29). Yabonaabona ku lwaffe ng'atukyikirira, era naffe okumuddamu tubonaabona ku lulwe. Kino kyali ate nga kikyali kikulu kya ngeri bbiri olw'amazima nti Mukama waffe yatukyikirira. Yafiirira bonna, bonna kyebaava bafa, babeerenga abalamu ku bw'oyo (2 Kol. 5:14,15). "Eyeetikka ye yennyini ebibi byaffe [nga eyatukyikirira] . . . ffe nga tumaze okufa ku bibi, tulyoke tubeerenga abalamu eri obutuukirivu" (1 Peet.2.:24,25). Twafa naye, ku musalaba; era ng'obulamu bw'okuzuukira kwe bwaffe kati. Obulamu bwe bwaffe kati, era nga bwe tubaawo ku lw'obulamu bwe, tulina okubaawo ng'ababe kikumi ku kinewaakyo (100%). Yawaayo obulamu bwe ku lwaffe, era naffe tuteekwa okuwaayo obulamu bwaffe ku bubwe (1 Yok. 3:16). Waliwo ebijulizzibwa 130 ku kuba "mu Kristo" mu Ndagaano Empya. Wabula singa omuntu abeerera ddala mu Kristo, nga afuuse kitonde kiggya, n'ebyedda nga bigenze; kiteekwa okwenkana n'amazima nti "Kristo ali mu ffe". Bwe tuba mu ye, naye ateekwa okuba mu ffe, kubanga tubaawo mu bulamu obukolera ku "Yesu yalikoze atya?". Omwoyo ggwe gufuuka gwaffe.

Olwe embeera n'ekigera ky'ebyo bye yayitamu ng'abonaabona, Mukama asobolera ddala okubeera mu ebyo byonna naffe fenna bye tuyitamu. So nga ate tuwulira nga abatalina kuyambibwa bwe tutunuulira abalala nga babonaabona- nga tulaba amaaso gaabwe gakyuka, nga tuwuliriza okwemuluggunnya kwabwe. Ekisenge ekiri wakati waffe nabo tukimanyi. Tetusobola kuyingira mu kubonaabona kwabwe oba bwe tulowooza. Naye nga ate Yesu ye , olw'omukwano ekigera ky'omukwano gwe n'obunene bw'ebyo ye byeyayitamu, asobola okubiyingiramu. Era si kizibu nnyo naffe tusobola okukola okusingako ekyo kyetulowooza mu kuletawo okukolera awamu n'abalala mu ku bonaabona kwabwe.

OKUBUULIRA

2 Kol. 5: 14-21 kitukubiriza okubuulira obulokozi obuli mu Kristo eri abantu bonna, kubanga yatufiirira, nga atukyikirira. Yafa ku lwa bonna. (2. Kol. 5:14,15). Yaafuuka ekibi ku bwaffe (5:20). Olw'okuba nga yatukyikirira, naffe tuteekwa okumukyikirira nga tumubuulira eri ensi. Eno y'ensonga lwaki okubuulira kw'omu Bikolwa By'abatume

ababuulizi baali bakutambuliza ku kufa n'okuzuukira kwa Yesu. Baf. 2 ekola enkwasaganya wakati wa erinnya lya Yesu, amanya gonna ag'abo abali mu ye mwegafuunira ekifo, n'obwetaavu bw'okulyatuula mu kubuulira. Abantu baatula nti Yesu Kristo ye Mukama mu kubatizibwa okuyingira mu linnya lya Yesu, ku lw'ekitiibwa kya Katonda Kitaffe. Waliwo era nga wakyaliwo erinnya limu eryaweebwa wansi w'eggulu abantu mwe balina okulokolebwa; "buli linnya lyonna" wansi w'eggulu wonna lirina okutwala erinnya erya Yesu mu kubatizibwa. Eno y'ensonga lwaki mu Bikolwa okutenderezebwa kwa Yesu (Bik.2:33; 5:31) n'erinnya lye eriggya (Bik. 2:21, 38; 3:6, 16; 4:10,12,18,30; 5:31) byekuusa ku kwegayirira abasajja n'abakazi babatizibwe mu linnya eryo. Okutegeera amakulu agali mu linnya Yesu era n'obunene bw'okumutendereza ye kyali kitegeeza nga bategedde engeri "abantu bonna" gye bakola nga ekitundu mu ssaddaaka eyakyikirira "abantu bonna". Era bwe kityo obuweereza bwonna n'okubuulira kwa Pawulo byali okutwala erinnya lya Yesu mu maaso g'amawanga (Bik. 9:15).

9.3 YESU NG'EYATUKYIKIRIRA FFE

Tulabye nga ssaddaaka ey'ensolo yali tekyikiririra ddala omuntu omwonoonyi. Yesu yatukyikirira ffe, kubanga "yafuuka nga baganda be" mu buli ngeri yonna (Beb.2:17). Yalega ku kufa lwa buli omu" (Beb.2:9). Bwe twonoona- gamba bwe tusunguwala- Katonda asobola okutusonyiwa bwe tuba nga tuli "mu Kristo" (Bef. 4:32). Kino kiba bwe kityo kubanga Katonda asobola okutugeraageranya ku Kristo, omuntu eyali nga ffe eyakemebwa okwonoona – gamba nga mu kusunguwala – wabula n'awangula okukemwbwa kwonna. N'olwekyo Katonda asobola okutusonyiwa ekyonoona kyaffe – eky'obusungu – olw'okuba mu Kristo, nga tubikiddwa obutuukirivu bwe. N'olwekyo olw'okuba nga Kristo yatukyikirira Katonda mwayita akutulaga ekisa kye, naye nga yesigaliza amateeka g'obutuukirivu bwe.

Bwe kiba nga Yesu yali Katonda nga teyalina buzaalirana bw'abantu, teyalibaadde nga ye yatukyikirira. Kino kye eky'okulabirako ekirala endowooza y'obulimba bwe kulemba obulimba obulala. Olwa kino abasoomi ba by'eddiini bakolawo engeri nnyingi enzibu ez'okunnyonyola ku kufa kwa Yesu. Endowooza ekyaaase ennyo ey'Obukristaayo obwabula yeeyo eddira ebibi by'omuntu n'ebifuula ebbanja lye eri Katonda omuntu lya tasobola kusasula. Olwo Kristo n'asasula ebbanja lya buli mukkiriza n'omusaayi ggwe, oggwayiibwa ku musalaba. Ababuulizi bangi bakyogeddeko mu ngeri eno bweti: "Twali

nga abisimbiddwa mu nnyiriri ku kisenge, nga tusemberedde okukubibwa ebyaasi bya setaani. Awo nno Yesu kyeyaava ayanguwa amangu ennyo; setaani mu kifo kyaffe n'akuba mu ye ekyaasi, bwe tutyo twasumululwa kati”.

Endowooza zino enkwaate obukwaate ate ezikkaluba tezirina bukakafu bunywevu mu Baibuli. Waliwo okukontana mu lwatu nti bwe kiba nga Kristo yafa mu kifo kyaffe, awo nno tetusaana kufa. Nga bwe tukyali mu buzaalirana bw'abantu, tuteekwa okufa; eky'ekomero okulokolebwa okuva mu kibi n'okufa kulibikkulibwa ku lw'okusaalirako omusango (nga tuweereddwa obutafa). Kino tetwakifuna mu kiseera Yesu we yafiira. Okufa kwa Yesu kwazikkiriza setaani (Beb. 2:14) so si setaani kuzikkiriza Yesu.

Baibuli eyigiriza nti okulokolebwa kyangu okuyita mu kufa kwa Kristo n'okuzuukira, si mu kufa kwe kyokka. Kristo yatufiirira omulundi gumu gwokka. Ekikwate nti Yesu yafa mu kifo kyange kiba kitegeeza nti yalina okufiirira buli muntu ku lulwe. Ekigambo kyo Luzungu “for” mu luganda “ku” kirana amakulu mangi okusingako ekyo Luyonaani kye kyakyusa. Bwe kiba nga Kristo yafa mu kifo kyaffe, ekigambo kyo Luyonaani anti kye kyandikozeseddwa. Naye ekigambo kino tekikozesebwa naakatono mu kitundu kyonna ekya Baibuli ekigamba nti Yesu n'atufiirira.

Bwe kiba nga Kristo yasaasula ebbanja n'omusaayi ggwe, okulokolebwa kifuuka ekintu kye tuteekwa okuweebwa. Amazima nti okulokolebwa kirabo bulabo, eky'aleetebwa ku lw'ekisa kya Katonda n'okusonyiyibwa gaba gabula bwe kiba nga ssaddaaka ya Kristo tugitegeera ng'okusaasulibwa kw'ebanja. Nate era kiba kiraga nti Katonda eyali asunguwadde yaawooyebwawooyebwa kasita yalaba omusaayi gwa Kristo ogwa ddala. Ate nga ye Katonda kyalaba nga twennenya ye mwana we ng'atukyikirira, oyo ggwetufaahirana okopa, so si ffe kukwasaganya ng'omusaayi gwa Kristo nga eddogo ery'okufuusa. Bwe gutuuka wano ennyimba nnyingi ekitakirizika zirimu ebiyigirizibwa ebikyaamu. Bingi ebiyigirizibwa mu bukyamu biyingizibwa mu kulowooza kw'abantu na bivvuga, mu kifo eky'okuyigirizibwa okw'ensonga okuva mu Baibuli. Tuteekwa okwegendereza okukakatibwako okw'engeri eno bulijjo.

Ekyeembi, ebigambo ebyangu bino nti: “Kristo n'atufiirira” (Bar. 5:8) byategeerebwa mu bukyamu nnyo nga ebitegeeza nti Kristo yafa mu kifo kyaffe. Waliwo ekwansaganya wakati wa Baruumi 5 ne 1 Kol. 15 (okugeeza nga oluny.12 lwenkana ne 1 Kol. 15:21;

oluny. 17 Iwenkana 1 Kol. 15:22). “Kristo n'atufiirira” (Bar. 5:8) lukwanaganya ne “Kristo yafa olw'ebibi byaffe” (1 Kol. 15:22). Okufa kwa Yesu kwaliwo kukole ekkubo mwe tusobola okufuunira okusonyiyiwa ebibi bya ffe; ge amakulu agali mu “Kristo n'atufiirira”. Ekigambo “ku”oba “na” tekiteegeza 'mu kifo kya'; Kristo yafa “ku (olw'e) bibi byange, so si 'mu kifo kyabyo'. Olwa kino Kristo asobola “okutuwoolereza” (Beb. 7:25) – si 'mu kifo' kyaffe. Bwe kiba nga Kristo yafa 'mu kifo kya ffe' okwetiika omusalaba ggwe kyalibaadde tekisaana, nga bwa tugamba. Era okubatizibwa okweyagalire mu kufa n'okuzuukira kwe nga twefaananyiriza naye nga omuwanguzi eyatukyikirira, tebyalikoze makulu. Endowooza ey'okufa mu kifo kya ffe eba nga ekkubo eryangu ery'okuba mu kitiibwa naye ekitali kituufu mu bwanguyangu. Okumutegeera nga eyatukyikirira kituwa ffe okusalawo okubatizibwa mu kufa n'okuzuukira kwe, eri obulamu obw'okweetika omusalaba wamu naye, era n'okugabanira ddala ku kuzuukira kwe. Okuzuukira kwe, kwaffe; twaweebwa essubi ery'okuzuukira lwa kuba tuli mu Kristo, oyo eyazuukira (1 Peet. 1:3). Mukama waffe Yesu yaliwo era n'afiira mu buzaalirana bwaffe, n'emitawana gyabwo gyonna, kimusobozese okutusemberera era naffe kitusobozese okufaanana naye. Kino bwe tukisiima nga eky'okuyigirizibwa, tumuleetera okulaba ebibala by'okuboonyaboonyezebwa kw'omubiri ggwe era naba mumaativu. Waliwo ekyawandiikibwa ekimpimpi ku kino bwe yawonya omusajja eyali tayogera bulungi. Olw'okuba nga oluliimi lufuga okumira, ddala omusajja ono yali aneenunuka endusulusu. So nga ate Mukama waffe yafujja amalusu n'agassa ku g'omusajja, okulaga obusobozi bwe bwonna mu kwefaananyiriza n'embeera z'abantu.

Kisanyusa okwekkaanya nti waliwo abantu abalala bangi abayise mu kyogerwa ekyo (ekikwaate) nti 'mu kifo kya' oba 'Yesu yafa mu kifo kya ffe'. John A. T. Robinson, eyali Omulabirizi w'e Woolwich, yawandiika bwati: “Abawandiisi abe Ndagaano Enkadde teboogera naakatono ku Yesu nti Katonda amuboonereza. Kristo ayimirirawo nga eyatukyikirira, so si nga eyaddawo mu kifo kyaffe; bulijjo omulimo ggwe agukola ku lwaffe (hyper mu Luyonaani nga kitegeeza ku lwaffe mu Luganda) so si mu kifo kyaffe (anti mu Luyonaani nga kitegeeza mu kifo mu Luganda); yafa olw'ekibi (si mu kifo kyaffe), si lwakuba nti ffe tetulina kufa , naye olw'ensonga nti tusobole naffe (nga eyatukyikirira)” (bijiddwa mu katabo akamanyiddwa nga Wrestling With Romans (Londona: SCM, 1979), olupapula 48. Laba n'akatabo Dorothee Soelle, Christ The Representative (London: SCM, 1967).

9.4 YESU N'AMATEEKA GA MUSA

Olw'okuba Yesu yali ssaddaaka eteriiko kamogo eri ebibi byaffe ate Kabona Omukulu asaanye okutufuunira okutusonyiyisa ebibi okw'amazima, enkola eyedda ey'ebiweebwaayo by'ensolo ne bakabona abakulu yaggyibwaawo oluvannyuma lwa Yesu okufa (Beb. 10; 5-14). “Kubanga obwakabona bwe buwanyisibwa (okuva ku Baleevi okudda eri Kristo), era n'amateeka tegalema kuwaanyisibwa” (Beb. 7:12). Kristo yafuuka “Kabona atalondebwa ng'amateeka bwe gali agalimu ekiragiro ky'omubiri (kwe kugamba kubanga omuntu yali wa lulyo lwa Leevi, okusobola okuba kabona) wabula ng'amaanyi bwe gali ag'obulamu obutakutuka”, obwamuweebwa olwa ssaddaaka ye ateriiiko kamogo. N'olwekyo “ekiragiro ekyasooka (kwe kugamba amateeka ga Musa) kijjulukuka olw'obunafu n'obutagasa bwakyo, essuubi erisinga obulungi (okuyita mu Kristo) ne liyingizibwa” (Beb.7:18,19).

Kikakafu okusenziira ku kino ng'amateeka ga Musa gakomenkerezebwa na ssaddaaka ya Yesu. Okuteeka obwesige mu bwakabona bwa abantu oba okusigala ng'owaayo ekisolo nga ssaddaaka kiba kitegeeza nga tetukkiririza mu buwanguzi bwa Kristo bujjudde. Enzikkiriza bwe zityo ziba ziraga nga bwetutakkiririza ddala mu buwanguzi bwa Kristo, era nga tulowooza nti ebikolwa byetagisa okutuweesa obutuukirivu, so si bukkiriza mu Yesu kyokka. “Era kimanyiddwa nga mu mateeka tewali aweebwa butuukirivu eri Katonda . . . anti abatuukirivu banaabeeranga balamu lwa Kukkiriza” (Bag. 3:11 geraageranya ne Kaab.2:4). Amaanyi gaffe gonna eri okugondera ennukuta z'amateeka ga Katonda tekitleetera butuukirivu; ky'amazima buli yenna asoma ebigambo bino okuba nga yamenya dda amateeka ago.

Bwe tuba nga tuli ba kugondera amateeka ga Musa, tuteekwa okugaakuuma gonna. Okumenyako ekitundu kimu ku go kiba kitegeeza nga abo bonna abagayimamu bazikirira: “Kubanga bonna abayima mu bikolwa bya mateeka, bafugibwa kikolimo: kubanga kyawandiikibwa nti akolimiddwa buli ataabinyiikirira byonna ebyawandiikibwa mu kitabo ky'amateeka” (Bag. 3:10). Obunafu mu buzaalirana bw'omuntu kitegeeza nti kizibu okukuuma amateeka ga Musa gonna, wabula olwa Kristo okugagondera gonna, tusumululwa ku kirgiro kyonna eky'okugakuuma. Okulokolebwa kwaffe kwonna kuliwo lwa kirabo kya Katonda okuyita mu Yesu , so si bikolwa byaffe ng'abantu eri eby'obugonvu. “Kubanga amateeka kye gatayinza, kubanga manafu olw'omubiri, Katonda, bwe yatuwa

omwana we ye mu kifaananyi ky'omubiri ogw'ekibi, n'asalira omusango ekibi mu mubiri . . .” (Bar. 8:3). Bwe kityo “Kristo yatununula mu kikolimo ky'amateeka,bwe yafuuka ekikolimo ku lwaffe” (Bag.3:13).

Olwa kino, tekitwetagisa kukuuma kitundu kyonna ku mateeka ga Musa. Tulabye mu ssomo 3.4 nga Endagaano Empya mu Kristo ye yadda mu kifo kye Ndagaano Enkadde ey'amateeka ga Musa (Beb. 13). Olw'okufa kwe, Kristo yasangula “endagaano eyawandiikibwa mu mateeka eyatwolekera, eyali omulabe waffe, nayo n'agiggyamu wakati mu kkubo, bwe yagikomera ku musalaba . . . Kale omuntu yenna tabanenyanga mu by'okulya oba mu by'okunywa oba olw'embaga ye by'eddiini oba olw'omwezi oguboneka oba olwa ssabbiiti. Ebyo kye kisiikireze ky'ebyo ebigenda okujja; wabula ekituufu kiri mu Kristo” (Bak. 2:14-17 NIV). Kino kirambulukufu bulungi – olwa Kristo okufiira ku mu salaba, amateeka ga Musa gaaggyibwaawo olwo nno tuleme okukubagana amammeeme olw'okukuuma ebimu ku bitundu byaago, okugeeza nga embaga ne ssabbiiti. Era nga bwe guli n'amateeka amalala gonna, ekigendererwa ky'ebintu bino kwali kusoona ku kujja kwa Kristo. Bwe yafa, obukulu bwaago bwatuukirira, era kale newataba bwetaavu bwa kweyongera mu maaso okugaakuuma.

Ekkansa eyasooka mu kyasa ekyasooka Abayudaaya Abathodox baali bagiteekako nnyo amaanyi enkuume ebimu ku bitundu bya amateeka. Mu Ndagaano Empya yonna mulimu okulabula okuddingaanamu okugaana okukkiriza endowooza zino. Yade nga bwe guli, kyewunyisa okulaba nti n'olwaleero luno waliwo eddiini nnyingi ezikyalwaniirira okukuuma ekitundu ku mateeka. Gyebuvudde tulaze nga okugeezako okufuna okulokolebwa okuyita mu kugondera amateeka kuteekwa kuba okugaatuukiriza gonna, awatali okyo kuba kwesaalira musango olw'okugaajjemera (Bag.3:10).

Waliwo ekintu mu buzaalirana bw'omuntu ekimuwa endowooza ey'obutuukirivu obw'ebikolwa; twagala okulowooza nga bwe tuli okukolerera obulokozi bwaffe. Olw'ensonga eno ebintu nga okuwaayo ekimu eky'ekumi ku buwazze, okwambala omusalaba, okwatula essala eziteekeddwatereddwa, n'ebirala bimu ku ebyo ebimanyiddwa eri eddiini ezisinga obungi, Abakristaayo si na kindi. Okulokolebwa olw'obukkiriza mu Yesu yekka kyakuyigirizibwa kya njawulo eri Obukristaayo obuli ku musingi gwa Baibuli.

Okulabula eri obutakuuma kitundu kyonna ku mateeka ga Musa olw'osobole okufuna okulokolebwa, kumpi kuli mu Ndagaano Empya mwonna. Abamu bayigiriza nti Abakristaayo balina okukomolebwa nga amateeka ga Musa bwe gagamba, “okukuuma etteeka eryo”. Yakobo yavumirira nnyo endowooza eno ku lwa abakkiriza amazima: “be tutalagiranga” (Bik.15:24). Mu kulungaamizibwa, Pawulo naye nsonga ye emu eyo, agiggumiza emirundi n'emirundi: “Omuntu taweebwa butuukirivu lwa bikolwa by'amateeka wabula olw'okukkiriza Yesu Kristo . . . tulyoke tuweebwe obutuukirivu olw'okukkiriza Kristo, naye si lw'abikolwa by'amateeka; kubanga olw'ebikolwa by'amateeka tewali alina mubiri aliweebwa butuukirivu . . . mu mateeka tewali aweebwa butuukirivu . . . olwa (Kristo) buli yenna akkiriza aggibwako ebibi byonna; n'ebyo bye mutandiyinzizza kuggibwako mu mateeka ga Musa” (Bag. 2:16; 3:11; Bik. 13:39).

Kabonero kankukunnala ka kubula eri Obukristaayo obumanyiddwa ennyo nti bingi ku bye bakola byesigamizibwa ku bumulumulu bw'amateeka ga Musa – newakubadde nga waliwo okuyigiriza okulambulukufu ng'okwo kwe tulowoozezako waggulu nti Abakristaayo tebalina kukuuma tteeka lino, olw'okuba Kristo yaliggyawo. Ka tulowooze kati ku ngeri eza ddala zennyini eziraga ng'amateeka ga Musa bwegesigamizibwako enkola yo 'Obukristaayo' bwa kakaati.

BAKABONA

Abathodox, Abakatoliki na Bangilican (oba Abapolotesitaanti) bakoze enkola y'obwakabona bw'abantu mu lwaatu. Abakatoliki bo balaba Papa nga eyenkana ne kabona omukulu owa Abayudaaya. Waliwo “Katonda omu, era n'omutabaganya wa Katonda n'abantu omu, omuntu Kristo Yesu” (1 Tim. 2:5). N'olwekyo, kiba kizibu, Papa oba kabona okubeera abatabaganya baffe nga bakabona bwe baali nga bakola mu Ndagaano Enkadde. Kati Kristo ye Kabona waffe Omukulu ali mu ggulu, awaayo okusaba kwaffe eri Katonda.

Tewali bujjulizi kuva mu Baibuli bwonna bulaga nga obuyinza abakadde b'ekkanisa abaliko ebirabo by'omwoyo abe ekyasa ekyasooka – okugeeza nga Peetero – kwasikizibwa emirembe eggyaddirira oba Papa okusingira ddala. Wadde nga tukkiriza nti kino kyandisooboka, tewali engeri yonna yakukakasa nti Papa ne bakabona ng'abantu be bo eggigi ly'omwoyo gw'abakadde b'ekkanisa eye ekyasa ekyasooka beeggwagwako.

Nga ebirabo by'omwoyo eby'eby'amagero bwe byaggyibwaawo, abakkiriza bonna kyenkannyi batuukirira Omwoyo - Ekigambo mu Baibuli (laba amasomo 2.2 ne 2.4). N'olwekyo abakkiriza bonna baluganda, tewali mu bo asingako banne kitiibwa mu kifo eky'eby'omwoyo. Ddala, abakkiriza ab'amazima bonna ba kibiina eky'obwakabona ekiggya ku lw'okubatizibwa mu Kristo, mu magezi nti baasiiza ekitangala kya Katonda mu nsi ye kizikiza (1 Peet. 2:9). N'olwekyo balifuuka bakabona ba kabaka mu Bwakabaka, nga busiddwaawo ku nsi ku madda ga Kristo (Beb.5:10).

Enkola ya Abakatoliki okuyita bakabona baabwe 'Faaza oba Kitaffe' (Papa nakyo amakulu 'kitaffe') kikontanira ddala n'ebigambo bya Kristo bino nti: “Temuyitanga muntu ku nsi kitammwe: kubanga Kitammwe ali omu, mu ggulu”(Mat. 23:9). Ddala, Yesu yalabula ku kuwa omuntu yenna ekitiibwa mu by'omwoyo nga bakabona b'omulembe guno kye bagala: “Naye mmwe temuyitibwanga Labbi: kubanga, omuyigiriza wammwe ali omu, nammwe mwenna muli ba luganda” (Mat. 23:8).

Ebyambalo ebyambalibwa bakabona, abalabirizi n'ababuulizi abalala byesigamiziddwa ku nnyambala ey'enjawulo eya bakabona ba Musa ne kabona omukulu. Ennyambala eno yali esoonze ku nneyisa ya Kristo eteriko kamogo, era, nga amateeka gonna, ekigendererwa kyayo kyatuukirira dda. Ddala kimenya omutima, okulaba nga ennyambala eyagenderera okuweesa Kristo ekitiibwa, ekozesebwa abantu abenoonyeza ekitiibwa – nga abamu ku bo bakkiriza nga tebakkiririza mu Yesu kuba nga yazuukira yadde Katonda okubaawomu buntu.

Endowooza eya Abakatoliki nti Malyamu kabona kya bulimba nnyo. Bye tusaba biyita mu linnya lya Kristo so si lya Malyamu (Yok. 14:13,14; 15:16; 16:23-26). Kristo ye Kabona waffe Omukulu yekka, so si Malyamu, Yesu yanenya Malyamu bwe yali ageezako okumugamba abeeko ne ky'akolera abalala (Yok. 2:-4). Katonda yaaleeta abantu eri Kristo, so si Malyamu (Yok. 6:44).

EKIMU KY'EKUMI

Kino nakyo kyali kitundu ku mateeka ga Musa (Kubal. 18:21), Abayudaaya bwe bagabira nga ekika ky'obwakabona ekya Leevi ekimu eky'ekumi ku bintu byabwe. Olw'okuba nti tewakyali kati bwakabona bw'abantu, tekisobola kuba kya tteeka kuwaayo kimu kya kumi eri abakadde b'ekkanisa. Nate era, endowooza y'obulimba (nga wano ekwaata ku

bakabona) erese obulimba obulala (kwe kugamba ekimu eky'ekumi). Katonda yennyini tayagala biweebwayo byaffe, olw'okuba byonna bibye (Zab. 50:8-13). Tuddiza Katonda ku ebyo byatuwadde (1 Byom. 29:14). Kizibu okufuna okulokolebwa olw'ebyo byetuwaayo, gamba nga sente. Okusiima ekirabo kya Katonda ekinene, tetusaanye kuwaayo kimu eky'ekumi ku sente zaffe kyokka, wabula obulamu bwaffe bwonna. Pawulo yawa eky'okulabirako mu kino, nga ddala assa mu nkola ebyo byeyabuulira: “. . . okuwangayo emibiri gyammwe, ssaddaaka enamu, entukuvu, esanyusa Katonda-- kwe kuwerezza kwammwe okw'amagezi” (Bar. 1)

EMMERE

Amateeka ge Kiyudaaya gayawulamu ebika by'emmere ebirala nga ebitali birongoofu- enkola eyakoopwa ezimu ku nzikkiriza ez'aleero, okusingira ddala ng'okulya ennyama y'embizzi. Olw'okuba nga Kristo yaggyawo amateeka ku musalaba, “. . . omuntu alemenga okukusalira omusango olw'emmere oba olw'eky'okulya” (Bak. 2:14-16 NIV). Bwe kityo amateeka ga Musa agaakwata ku bintu bino gaasangulwawo, kubanga tulaba nga kati Kristo yajja. Ye wuuyo emmere 'eteri nongoofu' gyeyasoongangako.

Yesu yakirambulula mu nzinnyonnyola ye nti tewali kintu kyonna omuntu ky'alya kisobola kwonoona bya mwoyo mu ye; ebyo ebiva mu mutima ggwe byebimwonoona (Mak. 7:15-23). “Mu kugamba kino yali atuukuza emmere yonna” (Mak. 7:19 NIV). Peetero yayigirizibwa essomo ly'erimu (Bik.10:14,15), nga ne Pawulo naye: “Mmanyi era ntegeeredde ddala mu Mukama waffe Yesu, nga tewali kintu kya muzizo mu buwangwa bwakyo” (Bar. 14:14). Amebega, yakinnyonnyola nti okugaana okulya emmere endala kali kabonero ka bunafu mu by'omwoyo (Bar. 14:2). Ekyo kyetulowooza ku ky'okulya “tekitusiimisa Katonda” (1 Kol. 8:8). Ekisingira ddala okwewunyisa kwe kulabula Abakristaayo ababula balisomesa abantu “nga balagira okuleka ebiriibwa, Katonda bye yatonda biriibwenga mu kwebaza abakkiriza ne bategeerera ddala amazima” (1 Tim. 4:3).

OBUKKIRIZA MU KUKOLA 16:

OMUSALABA OGWA DDALA

Ekgambibwa nti Mukama Yesu yajjawo amateeka ga Musa ku musalaba kyetaaga okukirowoozako. Ebigambo ebyo bizaayo eddaala limu ekibuuzo emabega- ngeri ki ddala gyeyakomenkereza amateeka ku musalaba? Ngeri ki omusajja eyali afiira ku musalaba gye yali enkomerero y'amateeka? Yesu Mukama, ye yali “enkomerero y'amateeka” (Bar.

10:4) mu kufa kwe okwa waggulu ennyo. Naye ekigambo ekyo Luyonaani telos [mu Lungereeza 'end'; nkomerero mu Luganda] mu Baibuli endala nga NIV kyakyusibwa “the goal”; mu Luganda nga kitegeeza ekigendererwa. Enneyisa na k'obuntu mu Mukama Yesu okutuuka ku nkomerero kye kyali ekigendererwa ky'amateeka ga Musa; amateeka ago 613, nga singa gaagonderwa bulungi, ekigenderera kyaago kwali kuyimusa muntu alina embeera nga eya Mukama Yesu. Bwe yatuuka ku ntiiko y'ekikula ky'obuntu ne mu by'omwoyo, mu kaseera k'okufa kwe, amateeka “gatuukirizibwa”. Yayigiriza nti “yajja” alyoke afe; naye ate era “yajja” asobole “okutuukiriza” amateeka (Mat. 5:17).

Kristo eyazuukira yali ate era akwali mulamu ddala. Suetonius yawandiika nti Claudius yagoba Abakristaayo Abayudaaya okuva e Roma lwa kuba omuntu ayitibwa Chrestus; kwe kugamba Kristo yali ababugutanya. Ate nga munnabyafaayo ayogera nga eyaliwo nga mulamu ddala. Mu kukirowoozako, yaliwo. Ebyo ebitabo n'ebitabo ebitabulatabula ebikwata ku by'eddiini, ebyogerwa ku Basatu ebitalimu magezi, byonna byalibaadde byewalika singa abantu balina obukkiriza okukkiriza nga omusajja Yesu oyo ddala eyafa era n'azuukira, teyayonoona ate era ddala yali mwana wa Katonda. Nti era eky'obutuukirivu kye yatuukako mu mubiri ogw'abantu kyali kya ddala. Yee kyagala bukkiriza – era n'okusomesa kw'eby'eddiini ebikyaamu kyali kyakwekwaasa olw'obutaba n'akukkiriza ng'okwo.

Embeera eya namaddala n'omutindo ogw'enkolagana yaffe ne Mukama Yesu bitubikkulirwa bwe tulowooza ennyo ku mu musalaba. Bwe twekkenenya omusalaba gw'ekyewunnyo . . . walisaanye okubaawo okutegeera kwe kyewunyisa ekyo, okw'okumwagala, kw'okumanya ebibi byaffe, era kw'okumanyira ddala okusonyiyisa kwe. Nga bwe twekkenenya omusalaba gwe kyewunnyo, ebyogerwa byonna byandikyukiddewo amangu ago. Kiri nga okugeezako okunnyonyola mu bigambo oluyimba oluwanvu ate nga luzibu. Kiba kyangu nnyo, okusomozebwa kutono, okuddamu eri omusalaba nga onoonya okugunnyonyola mu bigambo by'okutabagana ebikwate. Naye ekyatagisa ekikulu eky'okuddamu kubyo musalaba si nzinnyoonnyoolaya mu bigambo; kuba nga bwe ngambye, okutegeera ki kye guli kituleteera okumanya nga ebinnyonyolwa bikolerawo. Si bigambo, si bikwaate ebinnyonyolebwa, wabula birowoozo, obukkiriza mu nda mu mutima, okusomozebwa kw'empisa zaffe era n'ebyo mu nneyisa zaffe, ebya ddala, byennyini, okukyuka n'okukolerawo okuggumu, okukyusibwakyusibwa okufugibwa n'omuntu oyo alemerako.

9.5 SSABBIITI

Ekimu ku ebyo ebisinga okubuna era nga kikyagenda mu maaso okukoloebwa wakati wa 'Abakristaayo' baleero n'amateeka ga Musa kye kirabikira mu ndowooza nti tuteekwa okukuuma ssabbiiti. Ebibiina ebimu byogera nti tusaana okukuuma ssabbiiti ye Kiyudaaya nga bwerambululwa mu mateeka; abalala bangi balowooza Abakristaayo balina okubeerawo n'olunaku olw'enjawulo mu wiiki olw'okusinziizako, bo lwe bayita Saande. Ekisooka kye tulina okutereeza kiri nti ssabbiiti lwali lunaku olusembayo mu wiiki, Katonda lwe yawumulirako oluvanyuma olw'ennaku omukaaga ez'okutonda (Kuv. 20:10,11). Saande okuba nga lwe lunaku olusooka mu wiiki, tekiba kituufu kukuuma lunaku luno nga ssabbiiti. Ssabbiiti mu ngeri ey'enjawulo "kaali akabonero wakati wange (Katonda) nabo (Israeri), balyoke bamanye nga nze Mukama abatukuza" (Eze. 20:12). Na bwe kityo, ssabbiiti teyagenderera kunywezebwa ku Bannaggwanga (abatali Bayudaaya). ". . . . Mukama abawadde ggwe [si bantu bonna] ssabbiiti" (Kuv. 16:29). ". . . N'obamanyisa (Katonda, yamanyisa Isiraeri) ssabbiiti yo entukuvu" (Nek. 9:14).

Olw'amazima nti Katonda yawa olunaku lwa ssabbiiti omukisa (Lub. 2:3) si y'ensonga nti n'olwekyo ssabbiiti eteekwa kukuumbwa-- nga Katonda amaze okutonda ebyasa wayitawo bingi oluvanyuma n'alyoka assaawo ssabbiiti. Olumu Yesu yannyoonnyoola ku buzibu bwe kikwaate ky'eby'eddiini: omwana omulenzi yalina okukomolebwa ku lunaku lw'omunaana mu bulamu bwe. Olunaku luno bwe lwatuuka nga ku ssabbiiti, nga olwo omulimo gukolebwa. Kale tteeka ki ery'alina okukuumbwa, ssabbiiti nandiki okukomolebwa? Yesu n'addamu nti okukomolebwa kwalina okussibwamu ekitiibwa kubanga kwaliwo mu kiseera kya Ibulayimu, nga ate etteeka lya ssabbiiti lyajja luvanyuma, okuva ku Musa: "Kyeyava Musa abawa okukomola]si kubanga kwa Musa naye kwa bajjajja (kwe kugamba Ibulayimu)]; ne ku ssabbiiti mukomola omuntu" (Yok. 7:22. Bwe kiba nga etteeka ly'okukomola ly'eryasooka erya ssabbiiti, lwaki abalala baawakkana nti etteeka lya ssabbiiti litunywezewako naye ery'okukomolebwa nedda? Okukomolebwa ke kaali akabonero k'endagaano ne Ibulayimu, ate nga ssabbiiti ke kaali akabonero k'amateeka ga Musa (Kuv. 31:17), era Yesu n'asalawo nti endagaano ne Ibulayimu ye yali esinga obukulu. Ye nsonga y'emu Pawulo gyakozesa, mu zinnyoonnyoola ye nti endagaano empya eyaweebwa eri Ibulayimu [etalimu tteeka ku ssabbiiti] tesobola kwongerwako oba okusaazibwamu. Abuuzza, kale kiki "amateeka gaayongerwako" (Bag.3:15,19)? Addamu nti amateeka gaayongerwako, ekitegeeza si

gankalakaalira, kubanga tulaba nga endagaano empya tesobola kwongerwako, okusomesa abantu ebibi byabwe era n'okubakulemba eri okutegeera Yesu, omuzuukulu eyasuubizibwa Ibulayimu. Naye Kristo kakaano yajja, tetukyafugibwa mateeka.

N'olwekyo amateeka ga Musa gaaggyibwawo, olw'okufa kwa Yesu Kristo ku musalaba, awo nno kati waleme kubaawo bwetaavu bwa kukuuma ssabbiiti oba, embaga yonna (Bak. 2:14- 17). Abakristaayo abasooka abaddayo ku kuuma ebimu ku bitundu by'amateeka ga Musa , gamba nga ssabbiiti, Pawulo aboogerako ng'abaddayo ennyuma "mu bigambo eby'olubereberye ebitalina maanyi ebinafu, ate bye mwagala okufugibwa omulundi ogw'okubiri? Mukwata ennaku (gamba ssabbiiti) n'emyezi n'ebiro n'emyaka. Mbekengeentererwa okutegana kwange gye muli okuba okw'obwereere" (Bag. 4: 9-11). Kuno kwekumalirira mu gugeezako okukuuma ssabbiiti nga ekkubo ery'okulokolebwa. Kiri mu bulambulukufu nga okukuuma ssabbiiti tekyatagisa eri okulokolebwa: "Omuntu omulala alowooza olunaku olumu okuba okusinga olulala, omulala alowooza ennaku zonna okwenkanankana. Buli muntu ategererenga ddala mu magezi ge yekka. Alowooza ku lunaku, alulowooza ku bwa Mukama waffe, era yeebaza Katonda, n'oyo atalowooza ku lunaku, akikola kubwa Mukama waffe" (Bar. 14: 5,6).

Olw'ensonga eno, kitegeererekeka lwaki tetusoma ku bakkiriza abasooka okuba nga bakuuma ssabbiiti. Mazima ddala kyawandiikibwa nti bakungananga "ku lunaku olw'olubereberye mu wiiki okumenya omugaati . . ." (Bik. 20:7). Olw'okuba nga eno ye yali enkola eyabunnyizibwa kirabibwa mu Pawulo okukubiriza abakkiriza ab'e Korinto okusolozza ebirabo "ku lunaku olubereberye mu wiiki" (1 Kol. 16:2), kwe kugamba ku lumu ku nnaku zaabwe ze bakunganirangako bulijjo. Abakkiriza bonna awamu boogerwako akuba bakabona (1 Peet. 2:9) – abali tebakwatibwako kukuuma ssabbiiti (Mat. 12:5).

Bwe tuba bakukuuma ssabbiiti, tuteekwa kukikola bulungi; emabega tulaze nga kya kabi nnyo obutakuuma ssabbiiti yonna nga bwekirambikiddwa mu mateeka ga Musa, kubanga ekyikivaamu kwesalira musngo fekka (Bag. 3:10; Yak. 2:10). Okulokolebwa kuyita mu mateeka ga Kristo so si mu ga Musa. Isiraeri tebakkirizibwanga kukola mulimo gwonna ku ssabbiiti: "Buli yenna anaakolanga omulimo gwonna ku lunaku olwo, wa kuttibwanga". Nate era baalagirwa: "obutakumanga muliro gwonna mu nnyumba zaabwe zonna ku lunaku olwa ssabbiiti", era kale ne bagaanibwa okufumba emmere ku lunaku olwo (Kuv.

35:2,3; 16:23 NIV). Omuntu eyalonderera enku ku lunaku olwa ssabbiiti, kyandiba nga yali ayagala kukuma muliro, yabonerezebwa na kufa lwa kikulwa ekyo (Kubal. 15:32-36).

N'olwekyo amasaga gonna eg'eddiini agayigiriza nti okukuuma ssabbiiti kirina okunywezebwa ne bannakibina bonna basaana okubonereza bannakibina abo na kufa bwe bamenya etteeka ery'okukuuma ssabbiiti. Tewasaanye kubaawo kufumba emmere oba okukozesa omuliro mu kika kyonna – gamba nga mu kuvuga emotooka, enkola ye bibuggumya n'ebiri nga ebyo. Abayudaaya Abathodox aba leero kyakulabirako eri enneyisa esaanye ku kukuuma ssabbiiti: basigala mu mayumba gaabwe olunaku lwonna okujjako nga kikwaata ku bya ddiini bafulumu, era bo bennyini tebetaba mu bya kufumba, entambula n'ebiri nga ebyo. Abo 'Abakristaayo' bonna abagambibwa okuba nti bakuuma ssabbiiti bino bibalema okuuutikiriza.

Kiwakanirwa bulijjo nti okukuuma ssabbiiti ly'eryali erimu ku mateeka ekumi Musa ga yawa, nti kale, wadde nga amateeka gonna aga Musa gaaggyibwawo, kitukakatako okukuuma amateeka ekumi gonna. Abaseevesiidde (Seventh Day Adventists) bakola enjawula wakati wa 'amateeka' ekumi 'eg'eby'empisa', "amateeka ga Katonda" naago gebayita 'amateeka g'emikolo', "amateeka ga Musa", bo gebalooza nga Kristo ge yaggyaawo. Ebyawandiikibwa tebiyigiriza njawukana eno. Baibuli ekozesa ekigambo, "amateeka ga Musa" oba "amateeka ga Katonda" mu kuwanyisagannya (Kubal. 31:21; Yos. 23:6; 2 Byom. 31:3). Emabega tulaze nga Endagaano Enkadde bwe kitegeeza amateeka ga Musa, agaasikizibwa ne Ndagaano Empya ku musalaba. Kisoboka okulaga nga amateeka ekumi, nga mwe muli n'eryo erikwata ku ssabbiiti, kyali kitundu ku Ndagaano Enkadde eyaggibwawo Kristo:-

- Katonda "yaababuulira (Isiraeri) endagaano ye, gye yabalagira okukola, ge mateeka ekumi; n'agawandiika ku bipande by'amayinja bibiri" (Ma. 4:13). Nate era kisaana okwekanyizibwa nti endagaano eno, eyesigamizibwa ku mateeka ekumi, yakolebwa wakati wa Isiraeri ne Katonda, so si Bannaggwanga baleero.
- Musa yalinya ku Lusozi Kolebu okuweebwa ebipande Katonda kwe yali awandiise amateeka ekumi. Oluvannyuma ennyo Musa kino yakyogerako bwati, "Mukama Katonda waffe yalagaanira endagaano naffe ku Kolebu" (Ma. 5:2), kwe kugamba okuyita mu mateeka ekumi.

- Mu kiseera ekyo, Katonda “ n'awandiika ku bipande ebigambo eby'endagaano, amateeka ekumi” (Kuv. 34:28). Endagaano ye emu eno yalimu byonna ebikwata ku kimanyiddwa nga 'amateeka g'emikolo' (Kuv. 34:27). Bwe tuba nga tuwakana nti okukuuma endagaano eyakolebwa mu mateeka ekumi kyetagisa, tuteekwa okukola byonna ebiri mu Mateeka, kuba tulaba nti ekyo kyonna kitundu ku ndagaano ye emu eyo. Kikakafu nga kino kizibu okukukola.
- “Tewaali kintu mu ssanduuko wabula ebipande byombi eby'amayinja Musa bye yateekamu ku Kolebu . . . ekifo eky'essanduuko, omuli endagaano ya Mukama” (1 Bassek. 8:9,21). Ebipande ebyo, okwali amateeka ekumi, ye yali endagaano.
- Beb. 9:4 lwogera ku “bipande eby'edagaano”. Amateeka ekumi gaawandiikibwa ku bipande eby'amayinja, “agaalimu endagaano (enkadde)”.
- Pawulo endagaano eyo ajjogerako nga “nnukuta, okwasalibwa ku mayinja”, kwe kugamba ku bipande eby'amayinja. Endagaano agiyita: “okuwereeza okw'okufa . . . okuwereeza okw'omusango . . . ekyaggwaawo” (2 Kol. 3:7-11). Endagaano eyekuusa ku mateeka ekumi tesobolera ddala kuleta ssuubi lyonna eri obulokozi.
- Kristo “. . . yasangula endagaano eyawandiikibwa mu mateeka, eyali omulabe waffe . . . bwe yagikomera ku musalaba” (Bak. 2:14 NIV). Kino kiwa ekifaananyi ku mukono gwa Katonda okuwandiika amateeka ekumi ku bipande eby'amayinja. Pawulo ayogera mu ngeri ye emu ku “kusumululwa mu mateeka . . . mu nnukuta ez'edda” (Bar. 7:6 NIV), okulaga ennukuta ez'amateeka ekumi agawandiikibwa ku bipande eby'amayinja.
- Ku mateeka ekumi limu lyokka eriyitibwa “amateeka” mu Bar. 7:7: “. . . singa amateeka tegaayogera nti, 'Teweegombanga'. Olunnyiriri oluddako mu Bar. 7:1-6 luggumizza engeri nga “amateeka bwe gaaggyibwaawo okufa kwa Kristo; n'olwekyo “amateeka” gaatwaalizaamu amateeka ekumi.

Bino byonna bikirambulula bulungi nga Endagaano Enkadde “n'amateeka” mwalimu amateeka ekumi. Nga bwe kiri nti gaaggyibwaawo Endagaano Empya, n'olwekyo amateeka ekumi gaaggyibwaawo. Wabula mwenda ku mateeka ekumi gaakasibwa, mu mwoyo kyokka, mu Ndagaano Empya. Eryo 3,5,6,7,8 ne 9 gasobola okulabwa mu 1 Tim. 1 kyokka, ate eryo 1, 2 ne 10 mu 1 Kol. 5. Wabula kikafuuwe okusanga etteeka ery'okuna erikwakata ku ssabbiiti nga lyaddibwaamu mu Ndagaano Empya nga eri tukakatako ffe. Olukalala luno olw'ebitundu luno wammanga lwongera okuwa engeri gali omwenda bwe gaakasibwa mu Ndagaano Empya:-

- 1st. Bef.4:6; 1 Yok. 5:21; Mat. 4:10
- 2nd . 1 Kol. 10:14; Bar.1:25
- 3rd. Yak. 5:12; Mat. 5:34,35
- 5th... Bef. 6:12; Bak.3:20
- 6th. 1 Yok. 3:15; Mat. 5:21
- 7th. Beb. 13:4; Mat. 5:27,28
- 8th. Bar. 2:21; Bef. 4:28
- 9th. Bak. 3:9; Bef. 4:25; 2 Tim. 3:3
- 10th. Bef. 5:3; Bak. 3:5

Mukama Yesu ayita abagoberezi be bonna okukkiriza “okuwummula” okwo kwaawa. (Mat. 11:28). Akozesa ekigambo kyo Luyonaani mu Ndagaano Enkadde eri mu luliimi Oluyonaani amakulu gaakyo okuwummula ku ssabbiiti. Yesu yawa obulamu obwe ssabbiiti, okuwummula okuleka okuteeka obweesige mu mirimo gyaffe (kigeraageranye ne Beb. 4:3,10). N'olwekyo tetusaanye kukuuma a ssabbiiti y'olunaku olumu buli wiiki, wabula tubeewo mu bulamu obw'omwoyo gwa ssabbiiti.

OBUKKIRIZA MU KUKOLA 17:

OMUSALABA NG'EKYOKUSIKIRIZA ERI OBULAMU BWAFFE OBWA BULIJJO

Okwagala Kristo okuli mu musalaba kwe kuba n'okweyongerera mu kukoopa – omukwano ogutakoma, okuddamu okukoopa emirundi egitabalika, biba bitujjira bulijjo olw'omusalaba. Bwe bukulu bw'omusalaba mu bulamu bwaffe obwa bulijjo. Tulina okwagalana mu ngeri etekoma, nga Kristo bwe yatwagala mu kikulwa kimu eky'okufa kwe (Yok. 15:12,17). Bwe tutyo okugondera Yesu nga twagalana kifaananyi ekiraga okugondera Yesu (Yok. 15:10). Kyangu bwe ktyo, ekintu ekyakolebwa mu myaka 2000 egiyiseewo kirina kye kikola ku bulamu bwaffe kati. Waliwo olujegere olw'amaanyi ennyo oluyita mu byasa, okuva mu kizikiza eky'omusalaba okutuuka ku bulamu bwaffe wano wetuli mu kyasa 21. “Olw'okutegeera kuno”, olw'okutegeera Kristo nga eyaliwo, tufuna obutuukirivu (Isa. 53:11). Isiraeri nga bayimiridde mu maaso ga Musa, basubiza nti: “Byonna ebigambo bya Mukama tulibikola”. Awo Musa bwe yabamansiriza omusaayi ogw'endagaano ku bo- era nga ekikulwa kino kijjulizibwa mu Abaebbulaniya nga obunnabbi bw'omusaayi gwa Mukama waffe – baddamu mu bigambo bimu ebyo, naye n'amaanyi: “Ebigambo byonna ebya mukama tulibikola, era tuliwulira” (Kuv. 24:3,7). Kyali nga gyobeera enkwasaganya

n'omusaayi yabongeramu okugonda. Mu ngeri ye emu okuwulizigannya ku ebyo Katonda by'ayagala yakolebwa okuyima waggulu ku ntebe ey'okusaasira (Kuv. 25:22)- okulega ku musaayi ogwa Yesu okulala. Mu bwanguyangu, tetuyinza kutunuulira musalaba ne tutawulira kukakkibwa kugondera ekyo Katonda kyatwagaza.

Bulijjo ebifaananyi bya abaserikale nga bali mu kaseera kaabwe ak'okufa oluvannyuma bikozezebwa nnyo nga ekisitula eggwanga: "Mugannyulwe mu kino" bwe bubaka amaaso gaabwe ge buwa. Obutuufu bwakyo tebusinga buli mu kufa kwa Mukama waffe. "Okwagala kwa Mukama waffe", endowooza ekozezebwa ku kufa kwe awalala (Yok. 13:1; 2 Kol.5:14,15; Bar. 8:32,34,35; Bef. 5:2,25; Bag. 2:20; Kub.1:5 geraageranya ne 1 Yok. 4:10), kutukendezako; tekutuwaliriza, wabula kutuggalira mu kkubo limu, nga liri nga efunda era eririko ekikomera. Tetusobola kubeerawo bubeezi nga tulaba omusalaba naye nga tetulina kyetukolawo. "Okwagala kwa Kristo" okusinga okutegeerwa, era emitima gyaffe gisobola okuggulwawo, nga Pawulo bwe yasaba, olwo nno ne tuyinza okumanya obuwantu, obugazi n'obugulumuun bwakwo. Omwana wa Katonda eyakomererwa ye yali omukyikirira wa Katonda ddala. Okwagala kwa Kristo kwalagibwa ku musalaba; era tusobola okumanya obugulumivu n'obuwantu, n'obugazi obw'okwagala okwo nga tuyita mu kumanyisibwa okwa Katonda (Bef. 3: 18,19).

Tewali kintu kyonna kyonna, ne bwe buba obulamu, newakubadde ebibi byaffe newakubadde emitawana mu bulamu, biyinja kutwawukanya na kwagala kwa Kristo gye tuli okuli mu kufa kwe (Bar.8:35). N'olwekyo omusalaba ggwe bwe buddukiro bw'amangu obw'okukkiriza kwaffe, mu buli kizibu kyonna obulamu kye buyitamu. Obumalirivu n'amaanyi bye twetaaga mu lugendo lwe eby'omwoyo bisobola okufunibwa nga biyita mu kufumitiiriza ku musalaba okwa sekinoomu. Tunoonya maanyi okuguma mu kuyisibwa obubi okutali kw'amazima n'ekisa mu kwewaayo n'essanyu nga ekyo kye tulwooleza ddala nga kyaffe tukifiiriddwa? Ka bube busosoze mu kifo w'okolera, okuyiganyizibwa okuva mu Gavumenti, okuyisibwa obubi oba obutassibwamu kitiibwa n'abo be tukola nabo oba ebengaanda zaffe . . . ? Tuleke omusalaba gubeere eky'okukoopa ekitakoma: "Kubanga kye kisinga obulungi, Katonda bw'ayagala mu kwagala kwe [ekiraga okufunvubira kwa Mukama waffe e Geteseemaani, nga naffe kufunvubira kwaffe] mmwe okubonyabonyezebwa nga mukola obulungi okusinga nga mukola obubi . . . kubanga era ne Kristo yabonyabonyezebwa olw'ebibi omulundi gumu, omutuukirivu olw'abatali batuukirivu . . ." (1 Peet. 3:17,18). Jjukira engeri abatuukirivu bwe baali bayiganyizibwa,

tebayagala bulamu bwabwe okutuusa okufa lwa kuba nga balina obumanyirivu eri omusaayi gw'Omwana gw'endiga ogwayiibwa ku lwabwe (Kub. 12:11).

Tubaawo ku bwaffe olw'obukadde oba tuli balwadde nnyo, nga tutya okufa n'obutali bukakafu ku kiseera ky'omu maaso ekimpi? Nate era omusalaba gwa Kristo bwe buddukiro bwaffe: “Kubanga ffe Katonda teyatuteekerawo busungu, wabula okuweebwa obulokozi ku bwa Mukama waffe Yesu Kristo, eyatufiirira ffe, bwe tutunula oba bwe twebaka tulyoke tubeere abalamu wamu naye” (1 Bas. 5:8-10). Olw'okuba “tuli mu Kristo”, okufa kwe tekyali kyabyafaayo ekyetongodde kyokka. Kubanga naffe tuli banafu naye (2 Kol. 13:4 RV), obwo bwe bumu wakati waffe naye. Pawulo bwe yalowooza ku bulwadde bwe, yayogerera mu mazima n'okutegeera kwonna nti yeenyumiriza n'essanyu lingi mu bunafu bwe, kubanga okufaananyiriza kwe n'obunafu bwa Kristo eyakomererwa era kyamuleteera okuba nga yeefaananyiriza amaanyi n'obuyiza ebya Mukama eyazuukira (1 Kol. 12:9).

Tulowooza nti obulamu tebugasa, era okulabirira baana okutakoma, nga tukola omulimo gumu olunaku lwonna emyaka 30 nga kye tutwala nga ekikulu, era kusooba nga oyita mu ka kkubo akatakoma okutuusa okufa lwe kututukako? Twanunulibwa n'omusaayi gwa Kristo ogw'omuwendo “mu mpiisa zammwe ezitaliimu ze mwaweewba bajjajjammwe” (1 Peet. 1:18), mu ebyo ebitunyiiza mu bulamu bunu. Twanunulibwa mu bintu byonna! Eri ffe si bulamu bwa kugoba ku nnoonya ku kulaba nkomerero ya musoke, okusiinza ebifaananyi eby'amayumba amanene nga tetufuddeyo, tekilogiya omulungi. . . twanunulibwa eri ebitaliimu eby'obulamu “wansi we njuba” n'omusaayi gwa Kristo omulungi ennyo. Twaggulibwa okuva mu buddu bunu, wadde nga mu mubiri bisigala mu birowoozo. Bwe tumanya kino, ffe abanunule, abaggulibwa okuva mu bitaliimu, tetusaana kuwaayo sawa zaffe nnyingi ku tiivi, oba ku kujjuza obukuniizo nga tekukoma, oba mu kulya bulamu nga ab'ensi bwe bakola. Yakobo yakiraba nga omuntu alirabika nga alina eddiini, naye ate nga eddiini ye “ya bwereere” (Yak.1:26)- lwa kuba nga teyamanya nga omusalaba gwamuggula okuva mu butaliimu. Okufa kwe kwaliwo alyoke atuggye mu mireembe gino emibi egiriwo (Bag. 1:4). Pawulo yeraba ng'akomereddwa ku nsi, era nga ensi ekomereddwa ku ye, olwo okukomererwa kwa Mukama waffe (Bag. 6:14). Mukama Yesu yayimusa amaaso ge eri abantu ku ttaka eritaliiko nnyini lyo wakati w'omuti n'ekibiina ky'abantu; yatunuulira ensi eyamukomerera. Tetusobola kumala gaabeggatako bwe tutyo. Obutabeyawulako kuba kutwaala musalaba nga ekitaliimu eri ffe; kubanga yafa

atuggye mu mirembe gino. Amaanyi g'ensi gaabunye wonna; era nga ku nkomerero kulowooza ku musalaba na bwegendereza kyokka kye kituggya mu yo. Kirowoozo kya ntiisa, okuba nga tusobola okufuula amaanyi g'omusalaba okuba ekitaliimu. Kino bwe kiri, kubanga Pawulo yalabula nti okubuulira Enjiri mu bigambo eby'amagezi ku lireteera “omusalaba gwa Kristo okuba ogw'obwereere” (1 Kol. 1:17). Ekiva mu musalaba, amaanyi ag'alokola, gaakoma ku ngeri yaffe gye tubuulira omusalaba. Era tusobola okufuula “Kristo”, kwe kugamba omusalaba ggwe, “obutabaako kye gukola” nga twesiga ebikolwa byaffe mu kifo eky'okukkiriza obulokozi bw'ekisa bwe yatuukako (Bag. 5:4).

Tuwulira nga abatasimibwa? Nga maama omunyiivu nga annyiziddwa, nga taata akola ennyo n'amaanyi asobole okulabirira ab'ennyumba ye atatera kulabalaba, ng'omuntu awulira nti ebirowoozo bye n'ebyasobola bitekebwa bbali bulijjo . . .? Akabenje k'okufa okwa Yesu kyali nti bwe yafa, tewali muntu yenna ayogera ku bulamu bwe, nga bwe kiba ku lumbe (Isa. 53:8). Obulamu obusinga obukulu obusinga bwonna obwa kabaawo tebwatererebwa era tebwasimibwa ate ne bukyayibwa era ne buzikibwa mu kwanguyiriza, nga tewali na mwogezi yenna kusiima bulamu bwe. Nga tulwanirira okutusiima, tugabana ku bibonyobonyo n'okulumwa kwe era n'ebibonyobonyo n'okulumwa kwa Kitaawe. Omusalaba kye kyali eky'okulabirako ekisinga eky'omuntu eyalamulibwa mu butali bwenkanya n'obutategerebwa era n'asalirwa omusango mu butali bwenkanya. Bwe twewulira tutyo, n'embeera y'obwangu kwe tutambulira, okusalira abantu emisango nga bwe tulaba kitegeeza nti kirabika kikolebwa nnyo mu mirembe gino okusinga gwonna ogwaliwo [nga n'ebivaamu by'amaanyi] ... olwo nga tumanya nti tugabana ku bibonyobonyo bya Mukama waffe.

Emirimo gituukwatitrayo bulijjo, oba tuli abaddu b'ebitongole ebitukozesa? 1 Kol. 7:23 lutwegayirira tuleme okuba abaddu b'abantu, kubanga Kristo yatugula n'omusaayi ggwe. Olunyiriri luno abavubuka balina okulufunamu eky'okuyiga nga banoonya emirimo gye bannakola n'abagenda okubakozesa. Tukomereddwa ku nsi, olw'omusalaba gwa Kristo (Bag.6:14).

Tulwanagana okubaawo mu bulamu obw'okwagala kwa ddala, okumalako n'abantu, ka babeere baganda baffe: oba twakoowa dda abantu, ne tuberawo bubeezi nga tubalaga omukwano? Ebye edda bikyatulimu nga oluzzi lw'okukaawa n'okwejjusa buli kieera? “Okukaawa kwonna n'obusungu, n'obukambwe n'okukaayana n'okuvuma bibavengako,

awamu n'ettima lyonna: era mubeerenga n'obulungi mwekka na mwekka, abakwatibwa ekisa, nga musonyiwagananga era nga Katonda bwe yabasonyiwa mu Kristo. . . era mutambulirenga mu kwagala, era nga Kristo bwe yabagala mmwe, ne yeewaayo ku lwaffe” (Bef. 4:31 – 5:2). Omusalaba gwe gukwaata ku bulamu bwaffe bwonna, okulowooza kwaffe okuli munda ennyo n'ebikolwa, okutuuka ne ku kwogerera awamu ne Pawulo nti, “Ndi mulamu, si ku bwange nate, naye Kristo ye mulamu mu nze: era obulamu bwe nnina kakaano mu mubiri, mbulina lwa kukkiriza omwana wa Katonda eyanjagala ne yeewaayo ku lwange” (Bag. 2:20); kinoomu mu kusirikirira ennyo mu kulowooza.

Tusanga obumu obwa ddala ne baganda baffe nga kituzibuwalira? Yafa asobole okungaanyiza wamu abaana ba Katonda bonna (Yok. 11:52). Mu maaso g'omusalaba, nga tetunnatandikira ddala ku gwefumitiirizako, enjawukana zaffe kinoomu tulina okuzimalawo. N'olwekyo ekanisa erimu enjawukana ye eyo eteetoolera ku musalaba. Oba twagala oba tetwagala obulamu bwaffe mu Kkanisa bulina okutambulira mu makulu g'omusalaba. Emiziziko gyonna egitulimu kinoomu gyonna tusobolera ddala okuggyejjumu n'obwetowaaze olw'obumanyirivu bw'omusalaba, n'engeri gyetuwalirizibwa okulaba nga okufa tekwali ku lwaffe fekka kinoomu.

Obuwombeefu kitubereera kizibu nnyo, wadde nga muli twetwalira waggulu olw'ekyo kye tuli ne bye tufunnye? Okuweereza baganda baffe bonna okwa namaddala kizibu nnyo gye tuli okirowoozako? Lowooza ku Mat. 20:26-28: “Naye buli ayagala okuba omukulu mu mmwe anaabanga muweereza wammwe: na buli ayagala okuba ow'olubereberye mu mmwe anaabanga muddu wa wammwe: nga omwana w'omuntu bw'atajja kuweerezebwa, wabula okuweereza, n'okuwaayo obulamu bwe ekinunulo eky'abangi”. Eno y'enkola yaffe-okuweereza nga tosubira kusiimibwa oba okuddamu. Era omusalaba gwa Kristo kye kyokka ekisobola okutukyusa mu kino.

Tulina empisa embi ez'ekyaama ze tulwanagana naazo, nga kifuuse kibi kya bulijjo? Omusalaba gusalira ekibi omusango, era ku lw'omusalaba tuwalirizibwa okugoberera Kristo okufuluma tugende “gy'ali ebweru w'olusiisira” (Beb.13:13), nga tugoberera ekkubo ery'omugenge eyalina okugenda ebweru w'olusiisira (Leev. 13:46). “Eyeetikka ye yennyini ebibi byaffe mu mubiri gwe ku muti, ffe nga tumaze okufa ku bibi, tulyoke tubeerenga abalamu eri obutuukirivu” (1 Peet. 2:24). Yafa olw'ebibi byaffe, mu kufa obunafu bwaffe bwonna mwe bwafiira- ebibi byaffe kumpi nnyo yetabanabyo. Okufa kwa Yesu

tukwanakula na kufa kwa bibi byaffe ebiri mu mibiri gyaffe, nga ye bwe yakola ku muti. Nga twogera ku musalaba, Mukama yagamba nti yeetukuza [nga kabona awaayo ssaddaaka], naffe tusobole okutukuzibwa mu mazima (Yok. 17:19). Kyangu nnyo kityo, bwe tutegeera era ne tukkiriiza mu musalaba, tulina okwanakula. Nga yegendereza yagamba nti bwatagwa mu ttaka n'afa, talibala kibala kyonna (Yok. 12:24). Olw'amazima nti yafa, kitegeeza nga naffe tulibala ebibala. Kya ndiba nga ekikwata ku kuwa omwoyo omutukuvu oluvannyuma lw'okufa (Ekitiibwa kye) mu Yok. 7, nga bwe kuli mu kabonero k'amazzi okuyiirwa okuva mu lubirizi lwe, kitegeeza olw'omusalaba tulina engeri ey'obulamu obutukuvu bwetwakoopa. Te kiri nti okufa kwe kwaleeta ekyamagero ekikyusa abasajja n'abakazi oba bagala oba tebagala; naye kiri nti ye nga eky'okulabirako eky'okukoopa eri abo abagulawo.

Osanga tulwooza nti okubuulira kwaffe kubulamu amaanyi n'obuwaze eri abalala. Geezako okubategeeza bulungi nnyo ebikwata ku musalaba. Abatume bajjusa abantu ebikwata ku musalaba era okusenziira ku byo ne begayirira abantu babatizibwe mu kufa n'okuzuukira. Waliwo amaanyi ag'okuwaliriza, ekikulu nnyo mu kyewunyisa ekisikiriza mu musalaba eri bonna. Yozefu yalaba omulambo gwa Mukama waffe era naawalirizibwa okuwaayo ekifo kye ye we yandigalamiziddwa ng'afudde baziikemu omubiri oggwo. Ekikulu kya byonna yalaba obubaka bw'okubatizibwa mu kyo. Yayagala omubiri gwe gufaanane ogwa Yesu. Yakimaanya nga omusajja Yesu yamukyikirira. Kale kwe kwagala okwefaananyiriza naye. Era nga kikoledwa mu ngeri ennungi, gano gaba amaanyi g'okuddamu eri okubuulira kw'omusalaba leero. "Olw'obutukirivu (omusalaba) bw'omu ekirabo kyali ku bantu bonna olw'okuweesa obutuukirivu bw'obulamu" (Bar. 5:18)- ate nga "abantu bonna" obutuukirivu obwo bafuna singa bawulira amawulire amalungi era ne baagaakkiriza. Eno y'ensonga lwaki tulina okutwala Enjiri eri "abantu bonna" (ekifaananyi kya ddala obuunannyizzibwa obukulu)- olwo nno, mu makulu ago, omusalaba gwa Kristo ogw'ekyewunyo gubeerere ddala "ekikulu ennyo". Olw'okubuulira kwaffe abalala bangi ku abo "abantu bonna" abakkirizibwa okubeerawo emirembe gyonna ekyo kye bakola kyennyini. Eno y'ensonga lwaki ebyawandiikibwa mu Bikolwa by'Abatume bikwasaganya okubuulira kw'omusalaba n'obukkiriza obw'abantu buli kiseera. Mu kugaanira ddala, abantu tebakkiriza singa bagaana "ebigambo" eby'omusalaba (Yok. 12:38,39).

Tulwanagana okukolera Mukama waffe n'obuterekereza, okussa ebigambo byaffe n'ebyetulwooza okukola mu bikolwa? Abakkolinto nabo bali boogezi, nga beyagala

n'enteekateeka zaabwe ez'okugaba ebintu eri baganda baabwe abanaku abaali mu Yerusaleemu, wabula nga tewali kirabiibwako. Pawulo naanoonya oky'okubalwoozesa okuteeka mu nkola nga abajjukiza bategeere "ekisa kya Mukama Waffe Yesu Kristo, nti bwe yali omugagga, naye n'afuuka omwavu ku lwammwe" ku musalaba (1 Kol. 8:9). Bannakibina batono nnyo abaali abagagga mu Korinto, naye Pawulo yamanya nga omusalaba gwa Kristo gujja kubaleetamu omwoyo gw'okugabira naabo abali babasingako obwavu. Abagagga balina okufuuka abanaku olw'ekyo Mukama kye yakola, Pawulo agamba- si kugaba sente zaabwe za kwekuuma nga tebafuddeyo. Yaleka empisa zonna eza mukosa, empisa ezitegeerekeka eza ddala ete ezikola era ez'amaanyi.

Tulwanagana n'obulungi bwa Katonda obusingira ddala? Kubanga ebyo byonna bye tuwandiise ebikwata ku buzibu bw'okubonabona, nze kindabikira nga tewali kya kuddamu ky'amagezi kimala nga waliwo atuuse ku kabenje aka ddala. Okusindika Yesu n'afa mu ngeri gye yafaamu kye kyali eky'okuddamu kya Katonda kyennyini eri ekyo. Mu kufa okwo ku musalaba, Katonda yalaga okuyingira kwe mu bibonnyoboonyo byaffe n'okufiirwa n'okulumizibwa kwaffe.

Tweralikirira nti tetullina nkolagana na Mukama Yesu ya seekinomu? Tu musomako busomi naye nga tetumuulira mu ffe? Okulowooza ku musalaba gwe kirina okutuletamu okusiima okulongoofu okulungi eri Kristo n'ensonyi nga tutegedde nti omusajja ono yatwagala nnyo okusinga ffe bwe tumwagala. . . so nga ate olw'ebanja eddene lye tulina gyali, ebbanja eritogeerekeka era erya ddala, eritapimika ate lye tutasobola kusasula era n'okwerabira, kinoomu tumuddamu ng'omuntu, eri okumumanya n'okumwagala n'okumuweereza nga eky'okuddamu. Singa tutegeera era kino ne tukimanya , tuba tetulina kya kukola okujjako okubuulira omusalaba gwa Kristo.

Tuwulira okuswala olw'obutaba bajjulira nga bwe tusaanye? Tewali kubuusabuusa nga obubaka bw'okubuulira obwa ab'oluganda abasooka bwali bwetoololera ku musalaba n'okubatizibwa kw'okufa. Okumaliriza n'obutuufu obw'okununulibwa okwatukibwako kwoogerebwako mu Abeabbulaniya nga okwaggweera ddala, era kino nakyo tetusaanye kukireka nga twogera ku Njiri. Mu musalaba awo, obwenkanya n'ekisa kya Katonda bireetebwa byonna mu ngeri ey'enkomeredde. Mu musalaba omwo mwe muli okwegayirira. Pawulo yategeeza "ekigambo eky'omusalaba", ekigambo/obubaka gwe musalaba (1 Kol. 1:18). Abasomesa be enjiri abasooka bategeeza nga bwe

batasobolanga kufuna kuddamu eri obubaka bwabwe okutusa nga bannyonyodde omusalaba; kale ffe nga bwe tulina okutegeera okulungi okw'ebiyigirizibwa, nze nzikkiriza nti mu musalaba mwe muli amaanyi ag'okukyusa. Omuntu bwa kitunulizibwa tasobola kulema kuba na kumattirira ddala ku ebyo ebiri mu kukkiriza n'obutakkiriza, mu kusalawo okukkiriza oba okugaana omulimo gw'omusajja ey'alwanagana n'atuyana mu bukoozu ennyo n'akomererwa ku muti. Ekyebuuzibwa eky'amazima kya kukkiriza oba okufa. Okubatizibwa mu ku kufa n'okuzukira kyetagisa eri okulokolebwa. Kituufu tetusaana kutisatisa bantu okubakirizisa, naye ate ku ludda olulaala, okubuulira omusalaba tekisobola kuyamba wabula kulinamu ekintu eky'obuwaze era n'obwangu n'obwagazzi. Wabula ku lwa Katonda twegayirira abantu okukkiriza omulimo ogw'omusalaba nga ekivamu ebibala. Olwo nno okubuulira kwaffe tekulirema kuba na bwangu era okwa ddala. Kuba kukwata ku musajja eyalina obutonde bwaffe, omutuukirivu naye ng'akomererwa, ajjudde okwagala, omumuli mu nsi eno eyekizikiza..... era ne weetukoma okutegeera ekyewunyisa kyaggwo, buli lwetufunnye akaseera, era bwe tulina okutegeeza abantu. Mukama waffe yali tasomesa ndowooza nnungi, yali abuulira amawulire amalungi. Omusalaba kitegeeza tulina obukkiriza obw'okugabana obukkiriza mwe tugenda okubeera ennaku zonna; si bukkiriza bwa kufiiramu, naye ekitukubagiza mu kaseera kaffe ak'okufa, nga tutunulidde enkomerero ey'omuzannyo.

Omusalaba gwokka gusobola okujja abantu mu butategeeragana bwabwe, era ne gubawalirizza okubako ne kye basalawo mu nsi muno, mu kifo eky'okweyongerera mu butategeera bulungi nga mu kioto. Obulamu kya maguzi fenna kyetumanyidde okukozesa obubi; nga tubaawo mu butebalirira buli lunaku, oba nga tuli mu bulumi obw'ebikolwa byaffe oba empisa zaffe ze twandyagadde okuvaamu, tiivi. . . Waliwo ekintu ekyewunyisa ku kuddinganamu okw'ebintu ebitali by'amakulu. Olw'okukubirizibwa kwa Mukama waffe n'omusalaba gwe kye kyokka ekituleteera okulengera ewala okusingako ebyo ebitukwatako, era ne tutegeera we tukoma era n'ebyo ebisoboka mu bulamu bwaffe. Amaanyi ga Mukama waffe n'omusalaba gwe bye bisikirizza ebiseera ebyo okutegeera okulungi. Ye, mulabe ali awo eyelangirira eri abantu abalamu bonna mu buteyagalira. Ye aliwo asobola okusanyusa abasomi n'abalabi be mu kikolwa ky'obuwereza obw'amangu nga takoowa. Abo abatafaayo ku kusomozebwa kwa musalaba buli omu akyamira mu "kkubo lye" (Isa. 53:6)- mu Lwebbulaniya kitegeeza eky'obuwanga, empisa y'omu bulamu. Kino kye kitugaana okuddamu eri okusomozebwa kw'omusalaba okukulu ennyo- ennono

ey'obutayagala kukyusa, okwagala kwaffe eri ebyo bye tumanyi era bye tumanyidde. Ate nga omusalaba gusobola okutuggya mu kino.

Te tuwulira bulungi mu mwoyo era tuwulira nga omutima gwaffe waliwo lwe gukaluba nti tewali kyonna kisobola kutukwatako na kutwongeramu essuubi nga bwe kyali nga? Omusalaba gusobola okukyusa omutima omugumu ennyo era n'omutima ogukoseeddwa. Ng'ojjeeko eby'okulabirako ebingi ebya ddala mu bulamu buno ebikwata ku nsonga eno, lowooza ku bikwaata ku Piraato mu Baibuli. Ab'ebyafaayo Abayudaaya n'Abaruumi bawa ekifaananyi kirala nnyo ku ekyo kye tulaba mu byawandiikibwa mu Baibuli ku Piraato. Philo amwogerako nga eyali “omukambwe, era omukakanyavu ate atukkirizza buli ky'ayagala mu nneyisa ye, eyatutumuka ennyo “olw'okutta abantu bulijjo nga tebawozeseddwa”. Josephus amwogerako nga eyali annyomera ddala Abayudaaya, ng'anyaga sente okuva mu ggwanikka erya Yeekaalu era eyamalangawo obujjalalo mu bukkambwe ennyo”. Lwaki mu Njiri alabika nga ageezako nnyo okulwanagana mu mwoyo gwe, n'atuuka ne ku Bayudaaya okumukozesa alagire okukomererwa kw'omusajja gwe yali amanyidde ddala nga talina musango? Ddala ddala lwa kuba nga omuntu Yesu Kristo n'okutta omwana wa Katonda okw'entiisa kwa kwata ku mwoyo ogulabika nga tegwali na awo.

Bwe kiba nga ebikwata ku kufa kwa Yesu byasobola okukyusa omwoyo na k'obuntu mu Piraato naye, awo nno kisoboka naffe otukwatako buli omu. Geraageranyamu ebigambo ebya Josephus n'ebya Philo n'engeri Makko gye yawandiika nti Piraato “yeewunya” obugumikiriza bwa Yesu ng'awozesebwa (Mak. 15:5); n'engeri kumpi yegayirire Abayudaaya basalewo n'obwenkanya: “Kazzi kibi ki ky'akoze?” (Mak. 15:14). Kino kigeerageranye n'engeri Philo gya yogera ku Piraato nti yali musajja “atakyuuka, omukakanyavu era omukambwe mu nneyisa ye”, nga mututtumufu mu “nneyisa embi . . . era n'obukambwe obutakoma”. Mat. 27:25 lunnyonnyola engeri Piraato gye yanaba mu ngalo ekifaananyi ky'akolombolombo k'Abayudaaya akasangibwa mu Ekyamateeka Olw'okubiri, okutegeeza nti teyalina musango eri omusaayi ogwo omusajja omutuukirivu. Wabula Josephusa y'awandiika ku Piraato nga eyali tayagala bikwata ku bya buwanga eby'eddiini ey'Abayudaaya ne ebyo bye bakkirizamu. Era mu byawandiikibwa mu Lukka biraga nga Piraato ayogera emirundi egisuuka mu esattu nti Yesu tayalina musango.

Tuwulira nga bulijjo tweyongera okunyiiga era nga tetukoma kulowooza ku abalala abatulumiza ennyo era nga tusanga okubasonyiwa nga ekizibu gye tuli? Kirabika nga okwetoolola ensi eno ey'ennaku, abantu bagala nnyo okwesasuza. Omuntu bwakubibwa ate yesasulizza mu mulala, era bulijjo ku nkomerero ate muntu mulala yaawayirizibwa, ateeke okukwatibwa ebyo byonna bali bye batasobola kusasula. Abantu bali kukkiriza etteeka mu buwaze okwenkanankana nga tebamanyi. Okwesasuza ebigambo ebibi omulala bya kwogereedde ku muwala akola mu dduuka, era katugeze okuwayiriza omwana mu kkanisa nti yatabudde . . . Naye ensonga ye eno, Yesu Kristo ateekebwaterkebwa omu era nga ye yekka awaayirizibwa ebibi eby'abantu. Ku musalaba Yesu yatwalira ddala okukubibwa kwonna nga teyesasuzza. Eri abo bonna abakkiriza kino mu mazima okutuuka n'okukiwulirira ddala muli munda, baateebwa etteeka ery'okwesasuza- bwe kityo mu bulamu obw'eddembe, obutakalubirizibwa, n'obutaba na nsonyi kutukiriza ebyetaago by'obulamu ebizaalirana. Enkulungo ey'okwesasuza erina kusalibwaawo mu ssaddaaka- amawanga mangi galaze ekyo.

Waliwo ekikwata ku ndowooza ku kalomolombo ke tteeka lya Musa ery'okuta embuzi (Leev. 16:10). Ebibi byonna, n'okuwalantana ebyali nga byetagisa okwesasuza, byassibwa nga ku nsolo, olwo nneeteebwa okugenda mu ddungu. Eno y'engeri gye tulina okutegeera okutwalibwa okw'ebibi byaffe- ddala ebibi abalala bye bakukoze- eri Yesu nga bwe yafiira ku musalaba. Era tuteekwa okujjukira nga "okuwalana kwange (si kwaffe ate si kwa nsi) n'okusasula kwange" (Ma.32:35). Okuwalana n'okusasula, Katonda yabikolako n'omusalaba. Mukama Yesu yayambazibwa "engoye ez'okulwana" (Isa. 59:17); olunaku lwe bamukomerera lwali "lunaku olw'okulwanirako" (Isa. 63:4). Eno y'ensonga lwaki enkola ya Katonda ya 'nsasula nange nkusasule' eri ebibi byaffe- kubanga ekibi yakikolako era na kyesasuliza ku musalaba, kyokka si na ngeri ndala yonna. Bwatyo Dawudi ayita Katonda nti, "Katonda nannyini kuwalana" (Zab. 94:1). Obukkiriza bwaffe obw'amazima nti okulwana kwa Katonda era n'olwekyo tetulyesasuzza kye ky'okuddamu kyaffe eri nsonga eno yonna (Bar. 12:19). Kino nkitwala nga ekitegeeza 'okwesasuza kwonna' okulabika okutwanguyira ennyo mu bigambo, entunnula yaffe, ebirowoozo n'ebirala mu kuddamu eri okukosebwa abalala kwe babeera batutusisaako. Omusalaba gwe gwokka ogusobola okusazaamu enkulungo eno.

EkiSEMBAYO, era nga ndowooza ekyatagisa ennyo. Fenna ng'abasajja n'abakazi twesanga nga obulamu bukwatiddeyo, mu kuteekerateekera ab'omu nnyumba zaffe, okunoonya esente, okubulira ku mulimo gwaffe ogwa bulijjo, abavuzi ba b'ebidduka,

abakyaala ab'awaka . . . tuwulira muli munda mu mitima gyaffe nga tetulina bukkiriza kukkiriza nga ddala twasonyiyibwa, era tulirokolebwa? Nkimanyi nga wano njogera ku mutima gwa buli musomi yenna. Bwe tutyo bwe tuli? Nze bwe ndi, era ndowooza n'abalala abasinga muli bwe mutyo. Si kugamba nti kino kimpa ekinzo eri okukkiriza kwange okutono. Ka nkiddemu era nate, omusalaba gwa Kristo gubeere ekitukyusa. Kubanga mu ggwo, "Bwe twali nga tuweddemu amaanyi, mu kiseera ekyo, Kristo n'atufiirira ffe abatali batuukirivu". Yaawaayo obulamu bwe, mu ngeri gye yabuwaayo, nga talowoozeza na ku buli omu nga bwe kimuggwanidde. "Katonda atendereseza okwagala kwe ye gye tuli, kubanga bwe twali nga tukyalina ebibi, Kristo n'atufiirira". Mukama yatuwa kyonna, ffe abatasaana. Pawulo ayongera bwati: "Kale okusinga ennyo kakaano bwe twaweebwa obutuukirivu olw'omusaayi gwe [kwe kugamba tetukyali abatalina mugaso era abatasaana, wabula tubalibwa ng'abalungi olw'okututabaganya kwe yatuukako], tugenda kulokoka mu busungu ku bubwe". Mu kutegeera kino tusobola okufuunira ddala enkofiira nga essuubi ery'obulokozi obwa ddala. Oba nga Katonda yaawaayo omwana we, era nga ddala yaawaayo omwana we, kale okusinga ennyo tali tuwa bintu byonna bya bwereere okuyita mu ye?

Amagezi n'obumanyirivu eri omukwano gwa Kristo bye tunoonya mu Baibuli. Waliwo olufumo olukwata ku musaaja ow'amaanyi ennyo mu bisomesebwa ku ddiini amanyiddwa nga Karl Barth, eyawandiika ennyo ku bisomesebwa eddiini okukira oba olyawo n'omulala yenna mu kyasa ekya amakumi abiri. Mu myaka gye egisembayo yategeka olukungaana era naawa abantu omukisa okumubuuza ebibuuzo. Waliwo akyamubuuzibwa mu ngeri eno: 'Obulamu bwo obumazeko oyiga Baibuli, ki ekimu mu ky'osomeseza mu n'okumanya kwo ekikulu?' Oluvannyuma olw'okusirikiriramu akatono, yaddamu nti: 'Yesu anjagala, kino nkimanyi, kubanga Baibuli bw'etyo bwe ngamba'. Okumanya okwagala kwa Kristo okwo, n'obukakafu eri obutuukirivu obukulimu kye twetaaga eri ebibuuzo byaffe, okunoonya mu Baibuli, mu bitabo ebikwata ku Baibuli, mu kuyiga Baibuli, mu kuwuliriza ku boogera ku Baibuli, ne mu masomo.

AKANYOMERO 28:

OMUSALABA.

Bangi bakkiriza nti Kristo Yesu yattibwa na komererwa ku musaalaba, wabula, ekigambo ekikozesebwa mu Baibuli zaffe zona ng'omusalaba, kigambo eky'agyibwa mu Luyonaani

ekitegeeza enkondo oba ekitti. Omusalaba kigambo kyandiba nga kyava ku bakafiiri. Kristo yafa nga emikono gye giwanikiddwa waggulu aw'omutwe ggwe, so si bugazzi nga bwe kyolesebwa ku musalaba, kubanga okuyimusa emikono kabonero mu byawandiikibwa akalaga okutuukirira okw'ebyo Katonda bye yasubiza (Ez. 20:5, 6, 15; 36:7, 47:14), ate ng'era kabonero akalaga okusaba okw'amanyi (Kung. 2:19; 1 Tim. 2:8; 2 Byom. 6:12, 13; Zab. 28:2). Ebyo Kristo bye yakola ng'afiira ku musalaba (Beb. 5:7). Yagamba nti ng'omusota gw'ekikomo bwe gwa yimusibwa ku kikondo nga Isiraeri bali mu ddungu, naye bwe kityo mu bantu abangi bwaliyimusibwa bwatyo mu kiseera kye eky'okufa; kale ne kiba nti 'omusalaba" yagufaananyiriza ekikondo (Yok. 3:14).

Abakatoliki bongera ku musalaba ebintu eby'enjawulo ebitegereeka bulungi, kino tekiriko bujjulizi mu Baibuli; kiretedde omusalaba okufuuka nga ekyamagero, kumpi bagwenkanyankanya ne Katonda. Bangi balwooza nti mu kwambala omusalaba, Katonda aba ali wamu nabo. Kino tekirina kye kiyamba mu kulokolebwa okw'omuntu; amaanyi g'omusaalaba amatuufu g'ali mu kukkiririza okufa okwa Yesu ku musalaba ate n'okwagala okubeera awamu naye, nga tubatizibwa, so si mu kujjukira musalaba gwennyini nga bwe gwali kwe yafiira.

Obujjulizi webuli okulaga nti omusalaba kali kabonero ak'ekikafiiri akamanyiddwa nga Kristo tannaberawo. Kino ky'abo abatamanyi Katonda, ekyafaanayiriza omuti gwa sekukulu abantu gwe bengunjizawo era ne baguyingiza mu bintu eby'obukristaayo.

ESSOMO 9: EBIBUUZO

1. Lwaki okufa kwa Yesu, kwe kwali kusaana eri obulokozi bwaffe, so si kwa muntu mulala yenna?
2. Lwaki ssaddaaka ez'ensolo mu mateeka ga Musa zaali tezimala eri kusonyiyisa muntu bibi?
3. Mu kufa kwa Yesu yatukyikirira oba yaliwo mu kifo kyaffe?
4. Ku bino wammanga kiruwa ekituufu oba ebituufu?
 - a) Kristo yafa mu kifo kyaffe
 - b) Kristo yatukyikirira, kale Katonda atusonyiwa ku lulwe, bwe tukkiriza ate ne tusaba okusonyiyibwa
 - c) Kristo yali nga ffe, naye tatukyikirira
 - d) Okufa kwa Yesu kyategeeza nti Katonda takyavunana muntu yenna kuba omwononyi.
5. Yesu yagannyulwa mu kufa kwe naye?
6. Yesu bwe yafiira ku musalaba. . .
 - a) Yaggyawo amateeka amatono aga Musa naye si gali ekkumi
 - b) Yaggyawo amateeka gonna aga Musa nga mwe muli n'ago ekkumi
 - c) Yaggyawo amateeka aga Musa okujjako embaga z'Abayudaaya
 - d) Teyalina kyonna kye yakola ku mateeka ga Musa.
7. Kituggwanira okukuuma ssabbiiti?
8. Wa ensonga eri ekyo ky'ozzeemu mu kibuuze ekyo 7.